

ISSN: 2822-048X (Online)

วารสารธรรมเพื่อชีวิต Journal of Dhamma for Life

(Peer-reviewed & Open Access Journal)

ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม 2564)

VOLUME 27 NO. 1 (JANUARY-MARCH 2021)

มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา
วัดบูรณศิริมัตถาราม

ธรรมะเปลี่ยนชีวิต

ทำความดี
ละเว้นความชั่ว
ทำจิตใจให้บริสุทธิ์

สารจากบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นปีที่ 27 ฉบับที่ 1 ของการดำเนินงานวารสารธรรมเพื่อชีวิต ซึ่งวารสารได้ดำเนินการรับใช้สังคมด้วยการเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนา และส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการวิจัย และวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาตลอดจนบุคคลภายนอกที่สนใจ ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อีกทั้งแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระพุทธศาสนา ปรัชญา ศิลปะ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การจัดการบริหารธุรกิจ พัฒนาสังคมและการศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านวิชาการ ประสบการณ์และเป็นแหล่งอ้างอิงในการเผยแพร่บทความของนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ขอขอบคุณสมาชิกทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวารสารธรรมเพื่อชีวิต เป็นอย่างดีทั้งผู้แต่งที่ส่งบทความงานวิจัยและงานวิชาการเข้ามาเพื่อเผยแพร่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาสละเวลาในการประเมินบทความงานวิจัยและงานวิชาการ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งหมดนี้มีส่วนเป็นอย่างมากในการพัฒนาผลงานวิชาการและช่วยให้ผลงานได้รับการเผยแพร่อย่างมีคุณภาพทางวิชาการ ต่อไป

พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร.

บรรณาธิการบริหาร

วัตถุประสงค์ของวารสาร (Aims of the Journal)

วารสารธรรมเพื่อชีวิตเป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อเผยแพร่สาระธรรมของมูลนิธิพุทธศาสนศึกษา 2. เพื่อพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพทางด้านวิชาการและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) 3. เพื่อเป็นวารสารที่ได้มาตรฐานสำหรับตีพิมพ์ผลงานของสมาชิกมูลนิธิและบุคคลทั่วไป

ขอบเขตเนื้อหาการตีพิมพ์ (Scope of the Journal)

ขอบเขตเนื้อหาที่วารสารเปิดรับ ได้แก่ 1) ด้านพระพุทธศาสนา 2) ด้านปรัชญา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม 3) ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ 4) ด้านเศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ 5) ด้านศึกษาศาสตร์ ครุศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รูปแบบการการตีพิมพ์ (Process of Publication)

กองบรรณาธิการให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดทำวารสาร ตั้งแต่การคัดเลือกบทความ การประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้อย่างน้อยบทความละ 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ โดยเป็นการประเมินในรูปแบบการปกปิดชื่อผู้ประเมินและผู้เขียน (Double-blind Peer Review) และบทความต้นฉบับต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น

ภาษาที่รับตีพิมพ์ (Languages)

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

การกำหนดตีพิมพ์ (Publication Frequency)

กำหนดเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน)

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

พระสุทธิสารเมธี, ผศ.ดร. มุลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม

กองบรรณาธิการ

พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, ดร.	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาสุทธิชัย มนต์ชัย, ดร.	มุลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม
พระมหาวีรชัย วีระชัย	มุลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม
ผศ. ดร.สมบุรณ์ วัฒนะ	วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ. ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	คณะพยาบาลศาสตร์และการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
ผศ. ดร.ฉัตรวิญญู องค์กรสิงห์	วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
ผศ.จรงค์ ศุภกิจเจริญ	มุลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม
อ. ดร.เพ็ญศรี บางบอน	คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยชินวัตร
อ. ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อ. ดร.สุรัชย์ พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.สุประภา ศรีทอง	มุลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, ดร. คณะศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ฝ่ายกฎหมาย

นายเกริกชัย สัมเขียวหวาน มุลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม

ฝ่ายออกแบบปกและจัดรูปเล่ม

พระมหาจักรพล อาจารย์สุโก, ดร.	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวีรชัย วีระชัย	มุลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม
อ. ดร.สุรัชย์ พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สารบัญ (Content)

สารจากบรรณาธิการ

a

สารบัญ

d

บทความวิชาการ

1. ■ ความสำคัญและความเป็นมาของสังคหวัตถุ 4 1-10
พระครูธรรมธร เดโช จิตเตโช (สำเร็จ)
■ Importance and Elements of Sanghahawatthu 4
Phrakhrudhammathon Decho Thitatejo (Samrej)
2. ■ องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4 11-26
พระบุญทัน ปณฺญาทีโป
■ Elements of Sanghahawatthu 4
Phra Bunthun Phannadhpo
3. ■ Early Buddhism Perspective in Vietnam 27-34
■ Duong Van Nguyen

ความสำคัญและความเป็นมาของสังคหวัตถุ 4

Importance and Elements of Sanghahawatthu 4

พระครูธรรมธร เดโช จิตเตโช (สำเร็จ)*

Received: 12/01/2021

วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม, กรุงเทพมหานคร

Revised: 20/02/2021

Phrakhrudhammathon Decho Thitatejo (Samrej)*

Accepted: 15/03/2021

Ratchapradit Monastery, Bangkok, Thailand

Corresponding Author Email: Email: decho.sa@gmail.com*

Cite: Samrej, P. D. T. (2021). Importance and Elements of Sanghahawatthu 4. *Journal of Dhamma for Life*, 27(1), 1-10.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและความสำคัญของสังคหวัตถุ 4 ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมที่ถูกประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานในสังคมไทยมาโดยตลอด ความสำคัญจึงปรากฏในหลายมิติเช่น ครอบครัวดำเนินชีวิต การคบหามิตรสหาย การช่วยเหลือกิจการสาธารณะ การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นต้น องค์ประกอบของสังคหวัตถุ ได้แก่หลักธรรม 4 อย่างที่เป็นเครื่องดำเนินเพื่อความสามัคคีและเกื้อกูล ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา

คำสำคัญ: ความสำคัญ; องค์ประกอบ; สังคหวัตถุ 4

Abstract

This academic article aims to study the elements and importance of the Four Sanghahawatthu in Buddhism. That is a principle that has always been applied to life and work in Thai society. Therefore, its importance appears in many dimensions such as living a household, making friends, helping in public affairs, working, and Social coexistence, etc. The elements of Sanghahavathu are the four principles that serve as a means of conduct for unity and upkeep. Which is Dana, Piyavācā, Atthacariya, and Samanattata.

Keywords: Importance; Elements; Sanghahawatthu 4

1. บทนำ

หลักธรรมที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงเรื่องสังคหวัตถุ 4 ได้ปรากฏใน สังคหสูตร (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ที.ปา. 16/140 - 141/13 - 15) ซึ่งเป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงแสดงสังคหวัตถุ ในฐานะหลักธรรมแปดเครื่องสงเคราะห์ 4 ประการ สังคหวัตถุ 4 ประการ คืออะไร คือ ทาน (การให้ปัน) เปยยวัชชะ (เจรจาไพเราะ) อตถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์ต่อกัน) สมานัตตตา (ความวางตนสม่ำเสมอ) สังคหวัตถุ 4 ประการ การให้ปัน เจรจาไพเราะ บำเพ็ญประโยชน์ ความวางตนสม่ำเสมอ ในธรรมนั้น ๆ ตามควร เหล่านี้แลเป็น ธรรมเครื่องสงเคราะห์ในโลก เหมือนสลัก (ที่หัวเพลา) คุมรถที่แล่นไปอยู่ฉะนั้น ธรรมเครื่องสงเคราะห์เหล่านี้ไม่มีไช้มารดาหรือบิดาก็จะไม่พึงได้รับความ นบถหรือบูชาเพราะเหตุบุตร ก็เพราะเหตุที่บัณฑิตทั้งหลายยัง เหลียวแลธรรมเครื่อง สงเคราะห์เหล่านี้้อยู่เพราะเหตุที่บัณฑิตเหล่านั้นจึงได้ถึงความ เป็นใหญ่ และเป็นที่นาสรรเสริญ หลักธรรมสังคหวัตถุจึงถือว่าเป็นหลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกับสังคมโดยแท้ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าศึกษาและค้นคว้าเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตและการศึกษาเชิงวิชาการด้าน พระพุทธศาสนาต่อไป

2. ความหมายของสังคหวัตถุ

พระธรรมปิฎก (2544: 11) กล่าวว่า สังคหวัตถุเป็นธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคีที่ เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 อย่างไว้ดังนี้ ว่า 1) ทาน ให้เป็น คือ เอื้อเฟื้อ เพื่อแม่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและ ศิลปวิทยา 2) ปิยวาจาพูดอย่างรักกัน คือกล่าวสุภาพ ไพเราะ น่าฟังชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มี เหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงามหรือคำแสดงความให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสามัคคีเกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือนับถือและช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน 3) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์รวมทั้งช่วย แก้ปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4) สมานัตตตาเอา ตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับ เขาได้วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่ำเสมอกับต่อคนทั้งหลายไม่เอาเปรียบและ เสมอในสุขทุกข์คือร่วมสุขร่วมทุกข์ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2549) ให้ความหมายและกล่าวถึงสังคหวัตถุ 4 ไว้ใน พจนานุกรม เพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ว่า สังคหวัตถุ แปลว่า ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน, ธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว แน่นแฟ้น หมายถึง หลักการครองใจคน, หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้, วิธีทำให้คนรัก, หลัก สังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็น เครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้และทำให้อยู่กัน

ด้วยความรัก ความปรารถนาดี ต่อกัน เหมือนลืมนิสัยที่ตรึงตัวรอไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจายไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) (2528: 28) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า เมื่อทุกคนต่างประพาสสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลยถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่า สังคหวัตถุทั้ง 4 อย่าง เป็นคุณสมบัติเหนียวน้ำใจผู้อื่นให้รักใคร่นับถือ ช่วยเหลือกัน อย่างวิเศษแท้

อุดม เขยกิจวงศ์และ กนิษฐาน แปนสุวรรณ (2548: 115) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า เป็นธรรมเครื่องผูกมัดน้ำใจ

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์อนุเคราะห์กันและกัน มีคุณลักษณะคือผูกมัดใจของคนในสังคม หรือหน่วยงาน เป็นธรรมเครื่องส่งเสริมความสามัคคี สมัคสมานปรองดองต่อกันและกัน ทำให้เกิดความรักใคร่ของคนในสังคม

3. ความสำคัญของสังคหวัตถุ

สังคหวัตถุธรรมอันการประพาสปฏิบัติดังกล่าว มา เมื่อผู้ครองเรือนดำเนินได้แล้วก็ย่อมเป็นทางแห่งการตั้งตนได้ในปัจจุบัน ต่อจากนั้นพึงบำเพ็ญธรรมแก่เพื่อน มิตรสหาย ซึ่งจะเป็นเหตุจูงใจให้มิตรสหายให้นิยมนับถือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นแก่ ตนเองหรือครอบครัวเพราะหลักมีอยู่ว่าคนเรานั้นจะอยู่โดยลำพังแต่ผู้เดียวหาได้ไม่ จำต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยเหลือการงานกันบ้าง เพื่อแลกเปลี่ยนสรรพสินค้ากันบ้าง แต่กิจการเหล่านี้จะสำเร็จได้ก็เพราะการ สงเคราะห์กันและกันเป็นปัจจัยหลัก อันนี้คือการตั้งตนอยู่ในสังคหวัตถุธรรมนั่นเอง สังคหวัตถุธรรม หลักดังกล่าวมาย่อมควบคุมสามัคคีของโลก ให้ยั่งยืนจีรังกาล สมานไมตรีภาพให้ไพบุลย์ซึ่งท่านเปรียบ เสมือนเพลาารถคุมล้อรถให้แน่นขณะแล่นไป (พระราชสุทธานวมงคล (จรัญ จตธมฺโม), (2537: 19)

สังคหผละ คือกำลังแห่งการสงเคราะห์หรือ มนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งเป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริการ ผู้ทำงาน ให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นถ้านักบริหาร บกพร่องเรื่องมนุษย์สัมพันธ์ ก็จะไม่มีคนมาช่วยทำงานเมื่อไม่มีใครช่วยทำงานเขาก็เป็นนักบริหารไม่ได้

พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ไว้เรียกว่า สังคหวัตถุ หมายถึงวิธี ผูกใจคน พระองค์ตรัสว่ารถม้าแล่นไปได้เพราะมีลืมนิสัยที่ตรึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของรถม้าเข้าด้วยกันฉันใด คนในสังคมก็ฉันนั้น คือทำหน้าที่เป็นกาวใจเชื่อมประสานคนทั้งหลายเข้าด้วยกัน ลืมนิสัยดังกล่าวนี้คือสังคห

วัตถุกุ นักบริหารจะสามารถผูกใจเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ได้มีสังคหวัตถุ 4 ประการ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธตฺตมฺโม), 2549: 25-29)

ธรรมดาที่ทุกคนต่างต้องการความรักจาก คนรอบข้างบ้างก็แสวงหาด้วยความน่ารัก บ้างก็แต่งตัวให้ดูดี บ้างพูดจาหวานหู เพื่อเรียกร้องหาความรัก แต่วิธีการเหล่านี้ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเสมอไป นำแปลกที่ว่าบางคนไม่จำเป็น ต้องทำตัวให้เด่นดัง ไม่ต้องแต่งหน้าทาปาก ไม่มี ยศตำแหน่งสูง แต่กลับเป็นที่รักของคนรอบข้างได้ จะมีวิธีการใดที่เราจะผูกมัดใจคน จะสามารถครองใจคน ได้ อย่างถูกต้อง

เคล็ดลับในการครองใจคน หรือ “พุทธวิธีครองใจคน” การทำให้คนรอบข้างรักเรา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้ปรับที่ตัวของเราเอง คือต้องทำตัวเราให้เป็นคนน่ารักเสียก่อน โดยการปฏิบัติตามสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นการปฏิบัติ เพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน ทำให้เกิดความเคารพรักใคร่นับถือ เกรงอกเกรงใจกัน ไม่ว่าใครก็ตามเมื่อมีหลักสังคหวัตถุ 4 นี้ก็จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หลักการบริหารคนนี้ยังมีสิ่งลึกลับอีกอย่างหนึ่ง คือ เครื่อง ยึดเหนี่ยวน้ำใจ เราไว้ใจเขา เรารักเขา เราหวังดีต่อเขา อย่างนี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ คงได้ยินได้ฟังมาแล้วจาก หนังสือธรรมะทั่ว ๆ ไป เรื่อง สังคหวัตถุ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การพูดจาไพเราะ การบำเพ็ญประโยชน์ การทำตัวให้เป็นเกลอ หรือ เป็นเพื่อนมากกว่าที่จะเป็นนาย หรือ เรียกว่าความงดงามในความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อันเป็นเครื่องหน่วงเหนี่ยวให้เกิดความร่วมมือกันได้ สังคหวัตถุ 4 นี้ พระพุทธเจ้าทรงอุปมาเหมือนกับพาหนะที่ จะนำคนไปสู่ความสุขความเจริญในโลก เพราะสังคมของมนุษย์เราจำเป็นต้องอิงอาศัยธรรมะทั้งสี่ประการนี้ ทรงชี้อีกมุมที่ตรงกันข้ามว่า ถ้าหากว่าสังคมปราศจากเสียซึ่งธรรมทั้งสี่ประการแล้ว แม้มารดา บิดา ก็จะไม่ได้รับ การนับถือบูชาจากบุตรธิดา โลกจะอยู่ไม่ได้เลย จึงเรียกว่าธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์ การสงเคราะห์ก็มีอยู่ 2 ฝ่าย คือ

1) อามิสสังคหะ คือ สงเคราะห์ด้วยวัตถุสิ่งของ

2) ธัมมสังคหะ คือ สงเคราะห์โดยธรรม ถ้าเรามองในแง่ของคนที่ไม่แสวงหาที่พึ่ง สิ่งนี้ก็เป็น การสนองตอบ ความต้องการขั้นพื้นฐานของคน เช่น ต้องการความรักและได้รับความรักความอบอุ่น ความปลอดภัย ต้องการที่ พึ่งพำนักอาศัย ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ หรือว่าต้องการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กัน เป็นต้น ก็ต้องมีธรรมะเป็น เครื่องยึดเหนี่ยว หลักที่จะให้เกิดการยึดเหนี่ยวทางใจกันขึ้น มาสรุปรวมอยู่ที่สังคหวัตถุ (พระเทพดิลก (ระแบบ ธตฺตวณฺโณ), 2551: 262)

ปัญหาหลัก ๆ ในสังคมมนุษย์ส่วนมากเกิดจากการเห็นแก่ตัว แย่งชิงผลประโยชน์กัน การกล่าวหาว่าร้าย กันการประทุษร้ายร่างกายและทรัพย์สิน และการไม่ทำหน้าที่ที่มีที่เป็นอยู่ให้ถูกต้องสมบูรณ์ เมื่อฝ่ายหนึ่งทำอีก ฝ่ายก็ได้รับผลกระทบและทำได้ตอบ ปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น การแก้ปัญหานี้ต้องแก้ที่ต้นเหตุ ปัญหาจึงจะจบสิ้นได้ ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหมู่คณะ

ประสานสัมพันธ์ความเป็น สัตว์สังคมเป็นไปอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย มีไมตรีต่อกัน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวเบื้องต้นได้เป็นอย่างดี หลักธรรมดังกล่าวเรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ประการ เป็นที่สังเกตได้มากขึ้นเรื่อย ๆ ว่า มีปริมาณของกลุ่มคนชั้นปัญญาชนชาติตะวันตกได้เดินทางเข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อค้นหาวิธีแก้ปัญหาทางจิตใจเพิ่มมากขึ้น มีเหล่าบรรดานักคิดชาวตะวันตกที่มีชื่อเสียงในวงการธุรกิจได้เขียนตำราการบริหารจัดการซึ่งมีองค์ประกอบของการบริหารเชิงพุทธอย่างชัดเจน ฉะนั้น องค์การธุรกิจในประเทศไทย แทนที่จะไปค้นหาตัวแบบจากตะวันตก ซึ่งในที่สุดแล้ว ก็คือภูมิปัญญาที่เราມีอยู่มาแต่เดิม ไม่ต้องไปร่ำเรียนจากตำราของนักคิดตะวันตกเหล่านั้นอีกทอดหนึ่ง แต่ใช้วิธีศึกษาโดยตรงจากสิ่งที่เรามีอยู่ เพียงแต่ต้องมองข้ามข้อจำกัดในเรื่องของถ้อยคำที่ใช้ ซึ่งอาจจะไม่ร่วมสมัย โดยเล็งไปที่เนื้อหาหรือแก่นของเรื่องแทน

สังคหวัตถุ 4 คือ หลักอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคล ซึ่งในที่นี้รวมถึง พลเมืองบริษัท (Corporate Citizen) ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข สามารถใช้เป็นตัวแบบหรือวิธีการในการดำเนินกิจกรรม ซีเอสอาร์ขององค์กร โดยมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มีอุปนิสัยของการสงเคราะห์เกื้อกูลเป็นพื้นฐาน (สถาบันไทยพัฒนา, 2556)

สรุปได้ว่า การมีอยู่ดำรงอยู่ของหลักธรรมคือสังคหวัตถุ นี้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมเป็นหลักธรรมเพื่อความสงเคราะห์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน จึงเป็นความสำคัญของการมีอยู่ซึ่งหลักสังคหวัตถุธรรมในสังคม ตลอดจนเป็นเครื่องพิสูจน์น้ำใจ ไมตรี และยังเป็นหลักธรรมของการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคลากรด้านคุณธรรม จริยธรรม ทำให้คนไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ได้ รู้จักการแบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์กันและกัน แม้สังคมใดมีผู้ประพฤติปฏิบัติสังคหวัตถุธรรม สังคมนั้นย่อมดำรงอยู่อย่างมีความสุขอย่างแท้จริงบนธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคมสงเคราะห์ ล้วนแต่เป็นชื่อเรียกของ หลักสังคหวัตถุธรรม ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงความสำคัญของสังคหวัตถุธรรม 4 ข้อนี้ว่า บิดามารดาผู้ให้กำเนิดจักได้ความเคารพนับถือจากบุตรธิดากลุ่มชนในที่ต่าง ๆ จักมีความเคารพซึ่งกันและกัน เพราะมีสังคหวัตถุธรรมนี้ ผู้อยู่กันเป็นหมวดหมู่จึงเป็นเช่นยานพาหนะที่มีล้อ มีลิ่มสลัก ประกบล้ออยู่กับตัวรถ ทำให้แล่นไปได้ เพราะสังคหวัตถุธรรมเป็นธรรมะอันสำคัญ ทุกคนจึงควรมี เมื่อมีแล้ว จะทำให้เกิดความเคารพรักซึ่งกันและกัน ไม่ทำให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ซึ่งจักทำให้เกิดความสุขความเจริญในชีวิตและหน้าที่การงานในที่สุด สังคหวัตถุ 4 ประการดังกล่าวมาแล้ว อำนวยประโยชน์ที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้

- 1) ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความสุข
- 2) เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ สมานไมตรีระหว่างกัน
- 3) เป็นเครื่องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้มีความเคารพนับถือกันตามสมควรแก่ฐานะ
- 4) เป็นเครื่องประสานองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมให้คงรูปอยู่และดำเนินไปได้ด้วยดี
- 5) ช่วยส่งเสริมศีลธรรมและป้องกันความประพฤติเสื่อมเสียในสังคม

4. ความเป็นมาของสังคหวัตถุ 4

สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน คือ การให้ มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดจนถึงให้ความรู้ และ คำแนะนำสั่งสอน ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รัก มีวาจาพูดต็มน้ำใจวาจาซาบซึ้ง กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคี ก่อเกิดไมตรีและความรักนับถือแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐาน เป็นมูลเหตุจูงใจให้นิยมยอมตาม อัตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณ ประโยชน์ แก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม สมานัตตาคือ วางตนสม่ำเสมอ เสมอต้น เสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทุกชั้น วางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้อง (บันทึก พาวิจิตร, 2548: 35-36)

ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ ตลอดเวลา แต่หลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบแล้วนำมาสอนสาวกยังคงให้ผลตามที่พระองค์ตรัสไว้ ทุกประการไม่เคยเปลี่ยนแปลง ทนต่อการพิสูจน์ เช่น หลักสังคหวัตถุนี้ ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่พระพุทธองค์วางไว้ เพื่อเป็นแนวทางแก่การปฏิบัติต่อกันของสาวกให้เกิดความไมตรีต่อกันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน หลัก สังคหวัตถุ การสงเคราะห์กันและกันเป็นหลักที่จำเป็นต่อสังคมที่อยู่ร่วมกันโดยเฉพาะ ทาน การให้สิ่งของแก่ผู้ร่วมงาน เป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงาน ซึ่งการให้กำลังใจแก่ผู้ร่วมงานมีหลายวิธี การใช้วาจาไพเราะ สุภาพอ่อนโยนก็เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ร่วมงานเกิดความประทับใจ มีกำลังใจที่จะทำงานอย่างมีความสุข การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การวางตนให้เสมอต้นเสมอปลายหรือการเอาตนเข้าไปเชื่อมประสานกับเพื่อนร่วมงาน คือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในองค์กร หลักธรรมนี้ยังไม่มีทฤษฎี สมัยใหม่ของใครมาล้มล้างได้จนเวลาล่วงมาสองพันปีเศษแล้ว (พระมหาธานินทร์ อาทิตวโร, 2556)

มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม เพราะมนุษย์มีชีวิตอยู่คนเดียวโดยไม่พึ่งพาอาศัยใครไม่ได้การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมก่อให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกัน การพึ่งพาอาศัยกัน หรือแม้แต่การขัดแย้งกัน การ

ประทุษร้ายกัน ล้วนแล้วแต่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งนานาจิตตัง หนึ่งคนก็หนึ่ง ปัญหามากคนก็มาก ปัญหา และยิ่งคนเดียวสร้างหลายปัญหาด้วยแล้วก็ยิ่งทำให้เกิดความขัดแย้ง ความเดือดร้อน วุ่นวายเป็นทวีคูณ จึงเกิดเป็นปัญหาสังคม และมนุษย์เองจะต้องแก้ปัญหาที่เหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการมีหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่ระดับเล็ก ๆ ขึ้นไปถึงระดับชาติ องค์กรเหล่านี้ตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหามนุษย์ ซึ่งบางครั้งก็แก้ได้ บางครั้งก็ล้มเหลว

สังคหวัตถุ ๔ ถือได้ว่าเป็นคุณธรรมของการให้บริการ เพราะเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่นก็คือการบริการอย่างหนึ่ง เช่น ลูกช่วยแม่ทำงานบ้าน ก็เป็นการ ช่วยเหลือบริการแม่ทางหนึ่ง เป็นต้น (บุษราคัม จำปา, 2550: 140)

นอกจากจะทรงแสดงธรรมเป็นเครื่องสงเคราะห์แล้วพระพุทธองค์ยังทรงประพฤติตนตามแนวทางแห่งหลักธรรมนี้ดังจะเห็นได้จากการที่ทรงสงเคราะห์ประชาชนด้วยสังคหวัตถุ 4 อันแสดงผลในปัจจุบันที่ทรงสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า ทรงแสดงมหาปุริสลักษณะที่เกิดจากอานิสงค์ที่พระพุทธเจ้าทรงดำเนินตามแนวทางแห่ง สังคหวัตถุ 4 ปรากฏพระพุทธดำรัสดังต่อไปนี้

“ดูกอนิกษุทั้งหลาย ตถาคตเคยเปนมมนุษย์ในชาติกอน ภพกอน กำเนิดกอน เปนผู้สงเคราะห์ประชาชนด้วยสังคหวัตถุ 4 คือ ด้วยการให้ ด้วยการกล่าวคำเป็นที่รักด้วยการประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ ด้วยความเป็นผู้มีตนเสมอ ตถาคตยอมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เบื้องหน้า แต่ตายเพราะกายแตกเพราะกรรมนั้นอันตนทำ สังสม พอกพูน ไพบูลย์ ครั้นจุติจากโลกสรวรรคแล้ว มาสู่ความเป็นอนัตตานิยามได้ซึ่งมหาปุริสลักษณะ 2 ประการเหล่านี้ คือ ฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทอ่อนนุ่ม พระหัตถ์และพระบาทมีลายดังตาทาย พระมหาบุรุษสมบุรณด้วยพระลักษณะทั้งสองนั้น ถ้าอยู่ครองเรือนจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ฯลฯ เมื่อเป็นพระราชาจะได้อะไร เมื่อเป็นพระราชาจะได้ผลข้อนี้ คือ มีบริวารชน อันพระองค์สงเคราะห์แล้วเป็นอย่างดี บริวารชนที่พระองค์สงเคราะห์แล้ว เปน อย่างดีนั้น เปนพราหมณ เปนคฤหบดี เปนชาวนิคม เปนชาวชนบท เปนโหราจารย์ เปนมหาอำมาตย์ เปน กองทหาร เปนนายประตุ เปนอำมาตย์ เปนบริษัท เปนเจ้า เปนเศรษฐี เปนกุมาร ฯลฯ เมื่อพระมหาบุรุษนั้นออกทรงผนวชเป็นพระพุทธเจ้าจะได้อะไร เมื่อพระมหาบุรุษ ทรงผนวชเป็นพระพุทธเจ้าจะได้ผล คือ มีบริวารชนอันพระองค์สงเคราะห์แล้วเป็นอย่างดี บริวารชนที่พระองค์สงเคราะห์เป็นอย่างดีนั้น เปนภิกษุ เปนภิกษุณี เปนอุบาสก เปนอุบาสิกา เปนเทวดา เปนมมนุษย์ เปนอสูร เปนนาค เปนคนธรรพ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเนื้อความนี้ไว้ พระโอราณาจารย์ทั้งหลาย จึงกล่าวคาถาประพันธ์ในพระลักษณะเหล่านั้นว่า พระมหาบุรุษทรงทำแล

ทรงประพจน์แล้ว ซึ่งการให้ ซึ่งความเป็นผู้ประพจน์ให้ เป็นประโยชน์ ซึ่งความเป็นผู้กล่าว
คำเป็น ที่รัก ซึ่งความเป็นผู้มีฉันทะเสมอกัน ให้เป็นความสงเคราะห์อย่างตมฺหฺนฺนเป็นอันมาก
ยอมไปสู่วรรคด้วยคุณอันตนมิได้ดูหมิ่น จุตฺตจากสวรรคแล้วเวียนมาในโลกนี้ ก็เป็นพระ
กุมารยังหนุ่มแน่นงดงามยอมได้ความเป็นผู้มีฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทอ่อนนุ่ม ความเป็น
ผู้มีฝ่าพระหัตถ์และฝ่าพระบาทมี ลายเป้นตาข่ายงามอย่างยิ่ง และมีสวนสวณามชมด้วย
พระองค์มาสู่แผ่นดินนี้มีบริวารชนอันพระองค์ตรวจตราและสงเคราะห์ดี ตรัสด้วยคำเป็นที่
น่ารัก แสงหาผลประโยชน์เกื้อกูล และความสุโขให้ ทรงประพจน์คุณงามความดี ที่พระองค์
ชอบเป็นอย่างยิ่ง ถ้าพระองค์ทรงละการบริโภคมกมทั้งปวง เป็นพระชินะตรัสธรรมกถา แก่
ประชุมชน ชนทั้งหลายก็จะสนองคำของพระองค์เลื่อมใสยิ่งนัก ครั้นฟังธรรมแล้วย่อมจะพา
กัน ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรม”

จากที่พระพุทธองค์ทรงแสดงมานั้นเป็นการแสดงผลและอานิสงค์ที่ทรงเกิดขึ้นมีขึ้นด้วยเหตุแห่ง
การดำเนินชีวิตตามแนวทางแห่งหลักธรรมคือสังคหวัตถุอันมีผลยิ่งใหญ่มหาศาลทั้งต่อพระองค์เองไม่ว่าจะ
เป็น มหาบุรุษลักษณะ หรือแม้ยังทรงเวียนเกิดเวียนตายอยู่ในวัฏสงสารก็ทรงได้รับอานิสงค์มหาศาลมีการ
ไม่เกินในอบายภูมิเป็นต้น ก็ด้วยได้รับอานิสงค์จากการประพฤติตามแนวสังคหวัตถุนี้เอง และยังส่งผลต่อ
ผู้อื่นอย่างยิ่งอีกด้วย

ในพระสูตรเรื่อง หัตถกสูตร (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: อ.อ.อ.อ. อ. 37/436-437) ที่ทรง
ตรัสเมื่อทรงประทับ อยู่ ณ อัคคาวเจตีย์ ใกล้เมืองอาฬวี ครั้งนั้นต่อหัตถกอุบาสกชาวเมืองอาฬวี มี
อุบาสกประมาณ 500 คนแวดล้อม พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงแสดงสังคหวัตถุ 4 ประการไว้ ใจความว่า

“ข้าพระองค์สงเคราะห์บริษัทใหญ่นี้ด้วยสังคหวัตถุ 4 ประการเหล่านั้น ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์รู้ว่าผู้ใดควรสงเคราะห์ ด้วยทาน ข้าพระองค์ก็สงเคราะห์ด้วย
ทาน ผู้ใดควรสงเคราะห์ ด้วยวาจาอ่อนหวาน ข้าพระองค์ก็สงเคราะห์ด้วยวาจา
อ่อนหวาน ผู้ใดควรสงเคราะห์ด้วยการประพจน์สิ่งที่เป็นประโยชน์ ข้าพระองค์ก็สง
เคราะห์ด้วยการประพจน์สิ่งที่เป็นประโยชน์ ผู้ใดควรสงเคราะห์ ด้วยการวางตัวเสมอ
ข้าพระองค์ก็สงเคราะห์ด้วยการวางตัวเสมอ ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็โภครพฺยในตระกูล
ของข้าพระองค์มีอยู่ ชนทั้งหลายจึงสำคัญถ้อยคำของข้าพระองค์ว่าควร ฟังไม่เหมือน
ของคนจน”

และทรงมีพระดำรัสตรัสตอบกะนายหัตถกอุบาสกว่า

“ดูกอนหัตถกะ จริงอยู่ ใคร ๆ ก็ตามที่สงเคราะห์บริษัทใหญ่ ในอดีตกาล ก็ล้วนแต่สงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ 4 ประการนี้ และ ใคร ๆ ก็ตามที่จักสงเคราะห์บริษัท ในอนาคตกาลก็ล้วนแต่จักสงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ 4 ประการนี้แล ใคร ๆ ก็ตามยอม สงเคราะห์บริษัทใหญ่ในปัจจุบัน ก็ล้วนแต่สงเคราะห์ด้วยสังคหวัตถุ 4 ประการนี้แล”

จากพระดำรัสที่ทรงตรัสนี้เป็นเครื่องแสดงว่าการดำเนินชีวิตตามแนวสังคหวัตถุนี้ เป็นธรรมที่ สืบบุรุษถือประพฤติปฏิบัติมาแต่นานแม้นในอดีตกาล ก็เป็นธรรมเครื่องสงเคราะห์ที่มีผลมากมีอานิสงส์มากต่อบุคคลผู้อยู่ร่วมกันในสังคมตลอดมาทุกยุคทุกสมัย

5. สรุป

หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เมื่อนำไปใช้และเข้าใจสามารถยังครอบครัว สังคม หน่วยงาน องค์กรประสานความรัก สามัคคีของสมาชิกในสังคมนั้น ๆ ได้ เพราะความรักซึ่งมีมิตรไมตรี เป็นหลักสำคัญที่ทำให้สังคมนั้น ๆ เจริญไพบูลย์ จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าความสำคัญที่กล่าวมาดังเช่น พระพุทธองค์ที่ได้ตรัสสังคหวัตถุเพื่อมนุษย์สัมพันธ์ของคนในครอบครัวสำหรับผู้บริหาร ผู้ทำงาน ย่อมผูกใจซึ่งกันและกันไว้ได้เป็นเคล็ดลับในการครองใจคน ยึดเหนี่ยวน้ำใจกันและกันทั้ง 2 ฝ่าย

6. เอกสารอ้างอิง

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2537). พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปลชุด 91 เล่ม. เล่มที่ 1, 13, 15, 77.

พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปลชุด 91 เล่ม.

บันเทิง พาวิจิตร. (2548). ประเพณี วัฒนธรรมไทย และความเชื่อ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พระเทพดิลก (ระแบบ จตถาโณ). (2551). อธิบายหลักธรรมตามหมวด จาก นวโกวาท. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2549). ธรรมสารทัศน์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร จิตฺตมโม). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก. (2544). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

พระราชสุทธินาถมงคล (จรัญ จิตฺตมโม). (2537). กฎแห่งกรรม ธรรมปฏิบัติ เล่มที่ 20. กรุงเทพฯ: หอรัตนชัยการพิมพ์.

สถาบันไทยพัฒน์. 2556. สืบค้น 11/02/2021. <https://www.thaicr.com/2006/07/4.html?m=0>
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน). (2528). สังคหวัตถุ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราช
วิทยาลัย.
อุดม เขยกีวงศ์และ กนิษฐาน เป้นสุวรรณ. (2548). พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แสงดาว.

องค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4

Elements of Sanghahawatthu 4

พระบุญทัน ปณฺญาทีโป*

นักวิชาการอิสระ, กรุงเทพมหานคร

Phra Bunthun Phannadhepo*

Independent Scholar, Bangkok, Thailand

Received: 10/02/2021

Revised: 03/03/2021

Accepted: 15/03/2021

Corresponding Author Email: Email: Bunthun446@gmail.com*

Cite: Phannadhepo, P. B. (2021). Elements of Sanghahawatthu 4. *Journal of Dhamma for Life*, 27(1), 11-26.

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ประกอบของสังคหวัตถุ 4 โดยการศึกษาและบรรยายผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบ การศึกษาพบว่าทาน หรือ การให้ คือ เอื้อเพื่อพ่อแม่ เสียสละ แบ่งปัน ทั้งวัตถุและคำสอน ทานมี 3 ประเภท ได้แก่ ด้วยอำนาจจากเจตนา ด้วยอำนาจวิริย และ ด้วยไทยธรรม ทานวัตถุ มี 10 อย่างตามนัยทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม ของลูบไล้ ที่นอน ที่พัก เครื่องประทีป หลักการให้ทานประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์แห่งทายก 3 และ องค์แห่งปฏิคาหก 3 อานิสงค์การให้ทานมี 21 ประเภท ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รัก ปิยวาจามี 5 ข้อ ได้แก่ พุดถูกกาลเทศะ พุดแต่คำจริง พุดจาอ่อนหวาน พุดประกอบด้วยประโยชน์ และ พุดด้วยเมตตาจิต อัตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ โดยประโยชน์ตามพุทธจริยามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ โลกัตถจริยา ญัตตัตถจริยา และ พุทธัตถจริยา สมานัตตตา คือ ความมีตนเสมอกล่าวโดยนัยแห่งอรรถกถาคือการวางตนในสังคมได้อย่างมีความเสมอภาคกับผู้อื่นเข้ากับคนอื่นได้มีความเสมอต้นเสมอปลาย

คำสำคัญ: องค์ประกอบ; สังคหวัตถุ 4

Abstract

This academic paper aims to present the elements of the Sankhahavathu 4 by studying and describing them through elemental analysis. The study found that alms or

giving is generosity, sacrifice, sharing both objects and teachings. There are 3 types of alms: with power from intention renunciation, abstinence, and with alms giving. There are 10 things to eat, according to Buddhism, namely: rice, water, cloth, vehicles, flowers, perfumes, caresses, beds, shelters, and lamps. The principle of almsgiving consists of six elements, namely, the one who gives 3 and the one who receives 3. There are 21 types of virtue of giving. There are 5 virtues of Piyawaca: Speak at the right time, speak only the truth, Speak sweetly. Speak with benefits and speak with compassion. Attha-cariya is the conduct of benefit according to the Buddha-cariya. There are 3 elements: Lokattha-cariya, Nya-tattha-cariya, and Buddha-cariya. Samanattata is self-equality according to the meaning of the commentary, which is to present oneself in society with equality with others, being compatible with others, being consistent.

Keywords: Elements; Sanghahawatthu 4

1. บทนำ

องค์ประกอบของสังคหวัตถุ เพื่อให้การศึกษาได้เจาะลึกถึงหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่มีปรากฏในข้อมูลทั้งปฐมภูมิตั้งที่นำมารวบรวมไว้แล้วจากสังคหวัตถุสูตรหลังธรรมว่าด้วยสังคหวัตถุยังมีปรากฏในที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารชั้นทุติยภูมิ หรือแม้กระทั่งเอกสารอ้างอิงทางวิชาการซึ่งพอนำมาขยายให้เกิดความรู้เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งมีการศึกษาไว้น่าสนใจเช่นการศึกษาที่ประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ของพระครูโพธิ์โรจน์กิจจาทร และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้ได้แสดงหลักที่เป็นองค์ประกอบของหลักสังคหวัตถุ 4 อย่างมีการประยุกต์ในมิติแห่ง ภาวะผู้นำ คุณธรรมจริยธรรม และความรู้ความสามารถ บนพื้นฐานของสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และ สมานัตตตา ผู้ศึกษาจึงจะได้นำเสนอประกอบของสังคหวัตถุให้สมบูรณ์ต่อไป

2. ทาน

ทาน หมายถึง การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้ และแนะนำสั่งสอน giving; generosity; charity (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546: 185) การให้ในที่นี้จะหมายถึงเฉพาะการให้เพื่อการสงเคราะห์อนุเคราะห์แก่กันและกัน มีการให้ด้วยวัตถุต่าง

ๆ ข้าวของ เงินทอง ให้คำพูดที่เป็นประโยชน์ และการให้ธรรมเป็นทาน ซึ่งจะมุ่งวัตถุประสงค์คือเพื่อให้
เกิดความอนุเคราะห์สงเคราะห์แก่กันและกันเท่านั้น ในมังคลัตถทีปนีแปล (มังคลัตถทีปนีแปล เล่ม 3
หน้าที่ 2) เล่ม 3 แสดงประเภทของทานไว้ว่า ทานมีประเภท 3 อย่าง คือ

- (1) ด้วยอำนาจจากเจตนา
- (2) ด้วยอำนาจวิริติ
- (3) ด้วยไทยธรรม

ทานวัตถุ 10 อย่าง ว่าด้วยวัตถุทานที่บุคคลพึงให้นั้นมีไทยธรรมวัตถุ (พัสดุคือสิ่งที่พึงให้) ที่ท่าน
กล่าวไว้อย่างนี้ว่า

“ทานวัตถุ 10 เหล่านี้ คือ ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม ของลูบไล้ ที่นอน ที่
พัก เครื่องประทีป” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2562: 5-6)

หลักแห่งการทานประกอบด้วยองค์ ๖ ซึ่งแบ่งออกเป็น องค์ของทายกมี 3 และองค์ของปฏิคาหก
มี 3 ได้แก่ ปฏิคาหกในธรรมวินัยนี้ ย่อมเป็นผู้ปราศราคะ หรือเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกำจัดราคะ ย่อมเป็นผู้ปราศ
โทสะหรือเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกำจัดโทสะ ย่อมเป็นผู้ปราศโมหะหรือเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อกำจัดโมหะ องค์ 3 ของ
ปฏิคาหกเหล่านี้ และองค์ของทายกมี 3 องค์ของปฏิคาหกมี 3 ดังเหมือนกัน (มหามกุฏราชวิทยาลัย,
2562: 9-10)

ทานพร้อมด้วยวัตถุบริวาร คือ การใดให้ทานวัตถุ 10 อย่าง (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ที.ปา.
อ 16/171) ได้แก่ อนุ นัน ข้าว หมายถึงอาหาร ปาน น้ำดื่ม เช่น น้ำหวาน บ่อน้ำ ถังน้ำ วตถ์ ผ้า เช่น ผ้าถุง
ผ้าห่ม ผ้า เช็ดตัว ยาน ยานพาหนะ เครื่องอุปกรณ์การไป เช่น ร่ม รองเท้า ถนน สะพาน มาลา ดอกไม้
ต้นไม้ดอก ต้นไม้ใบ คนธ ของหอม เครื่องกำจัดกลืนชั่ว วิเลปน เครื่องตบแต่ง เช่น ธงทิวและเครื่องย้อม
เครื่องทา เสยยา ที่นอน ที่อยู่ เช่น เสื่อ หมอน มุ้ง วสถ์ ที่พัก เครื่องรับรอง ศาลา ม้านั่ง ปทีเปยย ประทีป
รูป เครื่องแสงสว่าง ทานวัตถุ 10 อย่างนี้ เป็นเกณฑ์พิจารณาในขั้นแรกว่าของที่ควรให้ มีสิ่งใดบ้าง ประเภท
ของทาน (ประพันธ์ ศุภษร, 2552: 98) ประเภทของทานตามหลักพระพุทธศาสนาอาจแบ่ง
ได้ 4 ประเภท คือ

- 1) ประเภทที่จัดตามปฏิคาหก มี ๒ ได้แก่
 - (1) ปาฏิบุคคลิกทาน การให้ทานเจาะจงผู้รับ
 - (2) สังฆทาน การให้ทานแก่สงฆ์ มุ่งที่หมู่คณะ
- 2) ประเภทที่จัดตามสิ่งของที่ให้ทาน มี ๓ ได้แก่

(1) ทานที่เป็นอามิส หรืออามิสทาน คือการให้วัตถุสิ่งของ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ข้าว (อาหาร) และน้ำเป็นทรัพย์โดยปรมาตม สิ่งอื่นเป็นทรัพย์โดยบัญญัติเพราะเกิดจากการสมมุติของคนที่ทำให้เกิดความจำเป็น เช่น เสื้อผ้าถ้าใส่กันอายุ เงินทองเพชรที่กินไม่ได้และไม่มีประโยชน์ (อามิสแปลว่า วัตถุสิ่งของ)

(2) ทานที่ไม่เป็นอามิส หรือธรรมทาน คือการให้ที่ไม่เป็นวัตถุสิ่งของ ได้แก่ ให้สติ ให้ธรรมะ สอนคุณธรรม ให้กำลังใจ ให้อภัย (อภัยทาน) ให้วิทยาทาน

(3) อภัยทาน คือการยกโทษด้วยการไม่พยาบาทจองเวร บัณฑิตกล่าวเป็นทานที่ให้ได้อย่างที่สุด โดยเฉพาะการให้อภัยศัตรูหรือผู้ที่ทำร้ายตนอย่างสาหัส

3) ประเภทที่จัดตามเป้าหมายในการให้ทาน มี 2 ได้แก่

(1) วัฏฏทาน หรือวัฏฏคามิทาน การให้ทานที่ปรารถนามนุษย์สมบัติและสวรรค์สมบัติ

(2) วิวัฏฏทาน หรือวิวัฏฏคามิทาน การให้ทานที่ปรารถนาออกจากทุกข์ในสังสารวัฏ

4) ประเภทที่จัดตามลักษณะและวิธีการให้ทาน มี 3 ได้แก่

(1) ทานทาส การให้ทานโดยที่ผู้ให้ยังเป็นลูกทาสครอบงำ และให้ในสิ่งที่เลวแก่คนอื่น

(2) ทานสหาย การให้ทานที่เสมอกับสิ่งที่ตนมี

(3) ทานบดี การให้ทานที่ประณีตกว่าสิ่งที่ตนมี

หากจะจำแนกเพื่อให้เกิดความรู้ยิ่งขึ้นไปในกาลแห่งการให้ทานแล้วควรได้ศึกษาจากกาลทานสูตร ซึ่งได้แสดงกาลทานไว้ 5 ประการอันพระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้ว่า

“กาลทาน 5 ประการนี้ 5 ประการเป็นไฉน คือ ทายกยอมให้ทานแก่ผู้มาสู่ถิ่นของตน ทายกยอมให้ทานแก่ผู้เตรียมจะไป ทายกยอมให้ทานในสมัยข้าวแพง ทายกยอมให้ข้าวใหม่แก่ผู้มีศีล ทายกยอมให้ผลไม้ใหม่แก่ผู้มีศีล ดูกรภิกษุทั้งหลาย กาลทาน 5 ประการนี้แล”

ผู้มีปัญญา รู้ความประสงค์ ปราศจากความตระหนี่ ย่อมให้ทาน ในกาลที่ควรให้ เพราะผู้ให้ทานตามกาลในพระอริยเจ้าทั้งหลาย ผู้ปฏิบัติซื่อตรง ผู้มีใจงอกที่ เป็นผู้ที่มีใจฟ่องใสทักษิณาทานจึงจะมีผลไพบูลย์ชนเหล่าใดยอมอนุโมทนาหรือช่วยเหลือในทักษิณาทานนั้น ทักษิณาทานนั้นย่อมไม่มีผลบกพร่อง เพราะการอนุโมทนาหรือการช่วยเหลือนั้นแม้พวกที่อนุโมทนาหรือช่วยเหลือ ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญ เพราะฉะนั้น ผู้มีจิตไม่ท้อถอยจึงควรให้ทานในเขตที่มีผลมาก บุญทั้งหลายย่อมเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลายในโลก” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: อง.ปญจก. 22/36/39-40)

1) อานิสงส์ของการให้ทาน

ใน ทักขิณาวีถังคสูตรมัชฌิมนิกาย อุปปริตฺตสนกฺก พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงจำแนกอานิสงส์ของทานที่ให้โดยเจาะจงและไม่เจาะจงไว้ตามลำดับชั้น ถึง 21 ประเภท คือ

(1) ให้ทานแก่ดิรัจฉาน มีอานิสงส์ร้อยชาติ คือ ให้อายุ วรรณะ สุขะ พละ และปฏิภาณ ถึง 100 ชาติ

(2) ให้ทานแก่ปุณฺณทศิล มีอานิสงส์พันชาติ

(3) ให้ทานแก่ปุณฺณผู้มีศีล มีอานิสงส์แสนชาติ

(4) ให้ทานแก่ปุณฺณผู้ปราศจากความยินดีในกาม นอกพุทธศาสนา อย่างพวกนักบวชหรือฤาษีที่ได้มานเป็นต้น แม้ไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา ก็ยังมีอานิสงส์ถึงแสนโกฏิชาติ

สี่ประเภทนี้เป็นปาฏิปุคคิกทาน เป็นทานที่ให้โดยเจาะจง คือให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ และมีผลจำกัด ยังมีปาฏิปุคคิกทานที่มีผลไม่จำกัด คือให้ผลนับประมาณชาติไม่ได้ มากน้อยตามลำดับชั้นอีก 10 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) ให้ทานแก่บุคคลผู้ปฏิบัติ เพื่อทำให้แจ้งซึ่ง โสตาปัตติผล

(2) ให้ทานแก่พระโสดาบันบุคคล คือผู้ที่บรรลุโสดาปัตติผลแล้ว

(3) ให้ทานแก่บุคคลผู้ปฏิบัติ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งสกทาคามีผล

(4) ให้ทานแก่พระสกทาคามีบุคคล

(5) ให้ทานแก่บุคคลผู้ปฏิบัติ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งอนาคามีผล

(6) ให้ทานแก่พระอนาคามีบุคคล

(7) ให้ทานแก่บุคคลผู้ปฏิบัติ เพื่อทำให้แจ้งซึ่งอรหัตตผล

(8) ให้ทานแก่พระอรหันต์

(9) ให้ทานแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า

(10) ให้ทานแก่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

รวมเป็นปาฏิปุคคิกทาน คือทานที่ให้โดยเจาะจง 14 ประเภท ใน 14 ประเภทนี้ ประเภท ที่ 1 มีผลน้อยที่สุด ประเภทที่ 14 มีผลมากที่สุด

ทานที่ให้โดยไม่เจาะจงผู้ใดผู้หนึ่งที่เรียกว่า สังฆทาน มี 7 อย่าง

(1) ให้ทานในสงฆ์ 2 ฝ่าย (คือภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์) มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข

(2) ให้ทานในสงฆ์ 2 ฝ่าย ในเมื่อพระตถาคตปรินิพพานไปแล้ว

(3) ให้ทานในภิกษุสงฆ์

- (4) ให้ทานในภิกขุสงฆ์
- (5) ให้ทานในบุคคลที่ขอมาจากสงฆ์ 2 ฝ่าย ด้วยคำว่าขอได้โปรดจัดภิกษุและภิกษุณีจำนวนเท่านี้ขึ้นเป็นสงฆ์แก่ข้าพเจ้า
- (6) ให้ทานในบุคคลที่ขอมาจากภิกษุสงฆ์ ด้วยคำว่าขอได้โปรดจัดภิกษุจำนวนเท่านี้ขึ้นเป็นสงฆ์แก่ข้าพเจ้า
- (7) ให้ทานในบุคคลที่ขอมาจากภิกษุณีสงฆ์ ด้วยคำว่าขอได้โปรดจัดภิกษุณีสงฆ์จำนวนเท่านี้ขึ้นเป็นสงฆ์แก่ข้าพเจ้า (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ม.อ. 23/771/394)

สังฆทานทั้ง 7 อย่างนี้ ปัจจุบันเราทำได้เพียง ๒ อย่าง คือให้ทานในภิกษุสงฆ์ และให้ทานในบุคคลที่ขอมาจากภิกษุสงฆ์เท่านั้นเพราะพระตถาคตเสด็จปรินิพพานแล้ว ภิกษุณีสงฆ์ก็สูญวงศ์แล้วขึ้นชื่อว่าสังฆทานย่อมมีผลมาก มากจนประมาณไม่ได้ว่าเท่านั้นเท่านี้ชาติ แม้ในอนาคตกาลจักมีแต่โคตรภิกษุ มีผ้ากาสาვეพันที่คอ หรือผูกข้อมือเป็นคนทุศีลมีธรรมลามก พระพุทธองค์ก็ทรงตรัสว่า คนทั้งหลายจักถวายทานเฉพาะสงฆ์ได้ในเหล่าภิกษุทุศีลนั้น ทักขิณาทิถึงแล้วในสงฆ์แม้ในเวลานั้นก็มีผลนับประมาณไม่ได้ ปาฏิบุคคลิกทานจะมีผลมากกว่าสังฆทาน คือทักขิณาทิถึง แล้วในสงฆ์แม้โคตรภิกษุสงฆ์ หาเป็นไปไม่ได้

สรุป ทานทั้งหลายมีผล ดังศาสนสุภาษิตที่ว่า “ทพมานิ ปิโย โหติ ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รัก” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: อภ.ปญจก.อ. 22/44) ทานประเภทแรกมุ่งถึงบุคคลผู้จะรับทานโดยมีขอบเขตกว้างแคบต่าง กัน ประเภทที่สองมุ่งกล่าวถึงสิ่งของที่จะให้ทานซึ่งมีทั้งให้วัตถุและให้ธรรม ประเภทที่สามมุ่งถึงเป้า หมายของการให้ทาน ส่วนประเภทที่สี่มุ่งถึงบุคคลผู้ให้ทานโดยจัดตามสภาพของจิตใจที่ยังมีกิเลสต่างกัน มอญโดยสรุปก็มีเพียงสามประเภทเท่านั้น คือผู้ให้ทาน ผู้รับทาน วัตถุทาน ส่วนเป้าหมายทานนั้นขึ้นอยู่กับผู้ให้ทานเป็นสำคัญ เพราะกระบวนการให้ทานบุคคลผู้ให้ย่อมแสดงบทบาทสำคัญกว่าองค์ประกอบอย่างอื่น ในที่นี้จะไม่กล่าวรายละเอียด เพราะจะทำให้ประเด็นกว้างเกินไป อีกประการหนึ่งอาจแบ่งประเภทของทานได้เป็น 2 ประการ ดังพระพุทธดำรัสตรัสแสดงไว้ว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทาน 2 อย่างนี้ เป็นไฉน คือ อามิสทาน ธรรมทาน ดูกรภิกษุทั้งหลาย ทาน 2 อย่างนี้แล ดูกรภิกษุทั้งหลาย บรรดาทาน 2 อย่างนี้ ธรรมทานเป็นเลิศ”
(มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: 32/386/476)

2. ปิยวาจา

ปิยวาจา หมายถึง วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดตื้นน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำ สุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ ประกอบด้วย

เหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยามยอมตาม kindly speech; convincing speech (พระธรรมปิฎก. 2546: 185) การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ คำพูดที่น่า มาซึ่งความเป็นที่รักของผู้ฟัง มีคำพูดไพเราะที่อ่อนหวาน คำสัจ คำพูดเพื่อประสานไมตรี ตลอดจนคำ พูดเพื่อการส่งเสริมให้เกิดความสุข ความเจริญแก่ผู้ฟัง และแผ่ขยายไปถึงคนในสังคม เป็นหลักธรรมหนึ่งในสังคหวัตถุ

วาจาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อการได้ยินได้ฟังของผู้สนทนา การจัดองค์ประกอบแห่งคำอันถือได้ว่าเป็นปียาวาจาปรากฏในวาจาสูตรว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ 5 ประการ เป็นวาจาสุภาสิต ไม่เป็นทุพภาสิต และเป็นวาจาไม่มีโทษ วิญญูชนไม่ติเตียน องค์ 5 ประการเป็นไฉน คือ วาจา นั้นยอมเป็นวาจาที่กล่าวถูกกาล เป็นวาจาที่กล่าวเป็นสัจ เป็นวาจาที่กล่าวอ่อนหวาน เป็นวาจาที่กล่าวประกอบด้วยประโยชน์ เป็นวาจาที่กล่าวด้วยเมตตาจิต ดูกรภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ 5 ประการนี้แล เป็นวาจาสุภาสิต ไม่เป็นทุพภาสิต และเป็นวาจาไม่มีโทษ วิญญูชนไม่ติเตียน ฯ” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: อง.ปญจ. 22/198/246)

ดังนั้นวาจาสูตรได้กล่าวถึงลักษณะแห่งองค์ประกอบของปียาวาจาไว้สรุปได้เป็น 5 ข้อ ดังนี้

- (1) พูดถูกกาลเทศะ
- (2) พูดแต่คำสัจ
- (3) พูดจาอ่อนหวาน
- (4) พูดประกอบด้วยประโยชน์
- (5) พูดด้วยเมตตาจิต

สุภาสิตสูตรเป็นอีกพระสูตรหนึ่งที่ทรงแสดงถึงเรื่องของวาจา การสนทนา ว่าด้วยการพูดด้วยสุภาสิตปรากฏในพระไตรปิฎกเล่มที่ 25 มีความปรากฏถึงวาจาอันประกอบด้วยองค์ 4 เป็นวาจาสุภาสิต ไม่เป็นทุพภาสิต เป็นวาจาไม่มีโทษ และวิญญูชนไม่พึงติเตียน พระพุทธเจ้ายังทรงขยายความต่อไปอีกว่า องค์ 4 คือ ภิกษุในศาสนานี้ ย่อมกล่าวแต่คำที่เป็นสุภาสิต ไม่กล่าวคำที่เป็นทุพภาสิต ย่อมกล่าวคำที่เป็นธรรม ไม่กล่าวคำที่ไม่เป็นธรรม ย่อมกล่าวแต่คำอันเป็นที่รัก ไม่กล่าวคำอันไม่เป็นที่รัก ย่อมกล่าวแต่คำสัตย์ ไม่กล่าวคำเหลวไหล ดูกรภิกษุทั้งหลาย วาจาอันประกอบด้วยองค์ 4 นี้แลเป็นวาจาสุภาสิต ไม่เป็นทุพภาสิต เป็นวาจาไม่มีโทษ และวิญญูชนไม่พึงติเตียน (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ขุท.ธม. 25/356/371 - 372)

สุภาสิตสูตรได้แสดงการพูดของคนว่าเป็นเหตุให้ตัดสินได้ว่าวาจาสุภาสิตเพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุด กล่าวโดยสรุปได้ 4 ข้อดังนี้

- (1) พูดแต่คำที่เป็นสุภาสิต ไม่พูดคำพหุภาสิต (คำไม่เป็นภาสิต)
- (2) พูดแต่คำที่เป็นธรรม ไม่พูดคำที่ไม่เป็นธรรม
- (3) พูดแต่คำอันเป็นที่รัก ไม่พูดคำอันไม่เป็นที่รัก
- (4) พูดแต่คำสัตย์ ไม่พูดคำเหลวไหล

ซึ่งได้มีอรรถกถาเมตตาสสูตร (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: อ.ส.ต.ก.อ. 37/91) ที่แสดงความขยายเพิ่มเติมให้ได้อีกยิ่งขึ้นเป็นแนวทางเพื่อให้ได้นำไปปฏิบัติ และในอรรถกถาอุทฺทยชาดก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ข.ช.อ. 60/1541) ที่ได้แสดงถึงการกล่าวปิยวาจา ดังมีความปรากฏตอนหนึ่งว่า

“บุคคลผู้ตั้งวาจาและใจไว้อย่างชอบ ... มีวาจาเนกคหะสหาย มีวาจาอ่อนหวาน ผู้ตั้งอยู่ในคุณธรรมดังกล่าวมานี้ ไม่พึงหวาดกลัวปรโลกเลยคำเป็นคำค่านั้น บุคคลชอบสงเคราะห์กันด้วยสังคหวัตถุ 4 ประการ ได้นามว่าผู้มีวาจาเนกคหะสหาย เพราะเป็นผู้พูดแต่วาจาที่น่ารัก ได้นามว่า ผู้พูดอ่อนหวาน เพราะกล่าววาจาที่เป็นประโยชน์”

แม้ธรรมอันประกอบด้วยปิยวาจาอันเป็นแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงดำเนินมาในอดีตยัง ผลให้เกิดในปัจจุบันอันเป็นข้อมูลที่น่าศึกษา ดังมีแสดงผลแห่งมหาปุริสลักษณะอันเกิดจากการดำเนินชีวิตตามแนวทางแห่งปิยวาจา ซึ่งได้มีแสดงไว้ว่า

“ตถาคตเคยเป็นมนุษย์ในชาติก่อน ในภพก่อน ในกำเนิดก่อน ละการพูดเท็จ เว้นขาดจากการพูดเท็จ พูดแต่คำจริง ดำรงคำสัตย์ มีถ้อยคำเป็นหลักฐานควรเชื่อถือ ไม่พูดลวงโลก ตถาคตยอมเข้าถึงสคติโลกสวรรค์เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เพราะกรรมนั้นอันตนทำ สังสม พอกพูน ไพบูลย์ ฯลฯ ครั้นจุติจากสวรรค์ นั้นแล้วมาสู่ความเป็นอย่างนี้ ย่อมได้ซึ่งมหาปุริสลักษณะ 2 ประการ คือ มีโลมาขุมละเส้น และมีอุณาโลมในระหว่างคิ้วมีสีขาวอ่อนเหมือนปุยฝ้าย พระมหาบุรุษสมบูรณ์ด้วยพระลักษณะ 2 ประการ นั้น...เป็นอาทิ”

ในชาติก่อน ๆ พระมหาบุรุษมีปัญญา เป็นสัจจะมีพระวาจาไม่เพนสอง เว้นคำเหลวไหล ไม่พูดให้เคลื่อนคลาดจากใคร ๆ ตรัสโดยคำจริง คำแท้ คำคงที่มีพระอุณาโลมสีขาวสะอาดอนตติงปยุณน เกิดในระหว่างพระขนง และในขุมพระโลมา ทั่วไป ไม่มีพระ

โลมาเกิดเป็นสองเส้น มีพระสรีระอันพระโลมาเส้นหนึ่ง ๆ ขึ้นสระพัง พวกผู้รู้พระลักษณะ ฉลาดในนิมิต ที่ปรากฏเป็นจำนวนมากมาประชุมกันแล้ว ทำนายพระมหาบุรุษว่า พระอุณาโลมตั้งอยู่ดี โดยนิมิต บงวา ชนเป็นอันมากยอมประพบัติตามพระมหาบุรุษ แม้ดำรงอยู่ในคิหิวิสัย มหาชนก็ประพบัติตาม เพราะกรรมที่ทรงทำไว้มากในชาติก่อน หมุ่ชนยอมประพบัติตาม พระมหาบุรุษผู้ตัดกังวลทรงผนวชเป็นพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐเป็นผุสขบ...” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ที.ปา. 16/162 – 169)

แนวทางการพูดปิยวาจา มีแนวทางที่ผู้พูดพึงพูดคำพูดหรือวาจาที่น่ารัก น่านิยม ทุกถ้อยคำที่พูดแสดงถึงความรัก ความปรารถนาดี มีประโยชน์ต่อผู้ฟัง แม้คำแนะนำตักเตือน ก็สุภาพอ่อนโยน เพราะเป็นถ้อยคำที่กล่าวด้วยจิตที่มีเมตตาปิยวาจา ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้

- 1) ต้องเป็นคำจริง เมื่อมีเหตุสำคัญที่ต้องพูด ก็กล่าวโดยไม่ปั้นแต่งเรื่องราว ไม่เสริมความ ไม่อำความให้คลาดเคลื่อนจากความจริง
- 2) ต้องเป็นคำสุภาพอ่อนโยน เมื่อเอื้อนเอ่ยวาจาครั้งใด ก็ต้องมีความไพเราะในถ้อยคำที่กลั่นออกมาจากน้ำใจอันบริสุทธิ์ ไม่มีคำหยาบ คำด่า คำประชดประชัน คำเสียดสี ซึ่งฟังแล้วชวนให้ระคายหู
- 3) ต้องเป็นถ้อยคำที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เกิดผลดีต่อผู้พูดและผู้ฟังอย่างแท้จริง แม้คำพูดนั้น จะเป็นคำจริง และกล่าวออกไปด้วยถ้อยคำสุภาพ หากไตร่ตรองแล้วว่า ถ้าพูดออกไปแล้ว ก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ กลับจะทำให้เกิดโทษมาแทน ก็ไม่ควรพูด
- 4) ต้องเป็นถ้อยคำที่ออกมาจากจิตที่มีเมตตา อันเป็นจิตบริสุทธิ์ ยังประโยชน์แก่ผู้ฟัง เพื่อให้ได้รับความสุข ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ถึงแม้ว่าคำพูดนั้นจะเป็นคำจริง เป็นคำสุภาพ เป็นคำพูดที่ดีมีประโยชน์ หากผู้พูดมีความโกรธ ความริษยา ซึ่งเป็นจิตอันไม่บริสุทธิ์ ก็ไม่สมควรพูด เพราะถ้อย คำที่กล่าวออกมาจากจิตที่ขุ่นมัว อาจก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงได้
- 5) ต้องเป็นถ้อยคำที่พูดถูกกาลเทศะ แม้คำพูดนั้นจะเป็นคำจริง เป็นคำสุภาพ เป็นคำพูดที่ดี มีประโยชน์ และพูดด้วยจิตที่มีเมตตา แต่ถ้าพูดผิดจังหวะโอกาส พูดไม่ถูกกาลเทศะ ก็จะก่อให้เกิดความเสียหาย กลายเป็นประจานผู้อื่นไป

ผลการพูดปิยวาจา ผู้พูดแต่คำที่ดี ไพเราะ ย่อมจะทำให้ผู้ที่ได้ยิน ได้ฟัง เกิดความชื่นใจ สบายใจ สุขใจ ทำให้คนรักใคร่นับถือ แต่ถ้าตรงกันข้าม คือ พูดชั่ว นอกจากจะทำให้ตนเองเสียชื่อเสียง แล้ว ย่อมกลับทำลายคนรอบข้างในทางอ้อมอีกด้วย ดังคำที่นักกริท่านประพันธ์ไว้ว่า

“ถึงบางพูด พูดดี เป็นศรีศักดิ์

มีคนรัก รสถ้อย อร่อยจิต

แม่นพูดชั่ว ตัวตาย ทำลายมิตร

อันถูกผิด ในมนุษย์ เพราะพูดจา” (พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต, 2553)

สรุปได้ว่าการพูดด้วยปิยวาจาย่อมจะให้ผลแก่ผู้พูดและคู่สนทนากล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ ทำให้ผู้พูดปิยวาจาเป็นที่รักของผู้ได้ยินได้ฟัง สร้างความสมานสามัคคีของหมู่ คณะ เพื่อนร่วมงาน และทำให้เกิดการให้ความร่วมมือร่วมใจกัน เมื่อมีการงานหรือภาระที่ต้องขอความช่วยเหลือผู้อื่น

แนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวปิยวาจา นั้น พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างมาก ยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจา นั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ คือ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ กล่าววาจาที่เป็นประโยชน์ ซึ่งผลแห่งการดำเนินแนวทางตามหลักธรรมนี้ ย่อมจะเสวยผลอันประเสริฐยิ่งดังมีแสดงในมหาปुरुลักษณะซึ่งปรากฏเพราะผลอันเกิดแต่การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมปิยวาจาตนเองและเมื่อผู้ได้ศึกษานำไปปฏิบัติก็ย่อมจะเป็นปิยชน เป็นผู้น่ารัก น่าคบหาสมาคมด้วย

3. อรรถจริยา

อรรถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม useful conduct; rendering services; life of service; doing good (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546: 185) การบำเพ็ญประโยชน์ หรือหลักธรรมว่าด้วยการบำเพ็ญประโยชน์ ทั้งนี้ในงานวิจัยนี้มุ่งถึงการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อให้เกิดการสงเคราะห์อนุเคราะห์แก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นการสงเคราะห์เพื่อให้เกิดความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์นำมาซึ่งความผูกพันรู้ทางจิตใจให้เกิดความรักความสามัคคีกันของคนในสังคมเป็นสำคัญ โดยสามารถศึกษาได้จากแนวทางการดำเนิน และปฏิบัติของพระพุทธเจ้าจากพุทธจริยา 3 อันเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์แก่ชนทั้งหลายตามแนวทางของพระพุทธเจ้า ดังต่อไปนี้

- 1) โลกัฏถจริยา ทรงประพฤติเป็นประโยชน์แก่โลก
- 2) ญาคัฏถจริยา ทรงประพฤติเป็นประโยชน์แก่พระญาติ หรือโดยฐานเป็นพระญาติ
- 3) พุทธัฏถจริยา ทรงประพฤติประโยชน์ โดยฐานเป็นพระพุทธเจ้า

โลกัตถจริยานั้น ไฉนแห่งประพจน์เป็นประโยชน์ แก่มหาชนที่นับว่าสัตว์โลกทั่วไป เช่น ทรงแผ่พระญาณถึงสัตว์โลก ทกุเข้าคำ ผู้ใดปรากฏในชายพระญาณ เสด็จไปโปรดผู้นั้น กล่าวสั้น ทรงสงเคราะห์คนทั้งหลายโดยฐานเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน นับเขา ในข้อนี้

ญาติัตถจริยา ไฉนแห่งสงเคราะห์พระญาติโดยฐานเป็น พระญาติ เช่นทรงพระอนุญาติให้พวก ศากยะผู้เป็นพระญาติและเป็นเดียรถีย จะเข้ามาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา ไม่ต้องอยู่ติดตัญญูปริวาส 4 เดือนก่อน เหมือนพวกเดียรถียอื่น นี่เป็นญาติัตถจริยา โดยเฉพาะ เมื่อเพ่งถึงพระพุทธจริยาอันเป็นไปเพื่อสงเคราะห์พระญาติ การเสด็จไปเทศนาโปรดพระญาติ ณ นครกบิลพัสดุ์ก็ดี การเสด็จไปห้าม พระญาติฝ่ายศากยะและโกลิยะผู้วิวาทกันด้วยแย่งน้ำเชานากัฏฐิ จัดเขา ในข้อนี้ก็ไฉน

พุทธัตถจริยานั้น ไฉนแห่งพระพุทธรูปที่ทรงบำเพ็ญให้เป็น ประโยชน์แก่มหาชนโดยฐานเป็นพระพุทธรูป เช่นทรงบัญญัติสิกขาบท (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2479: 26-27)

และยังมีหลักธรรมที่แสดงถึงแนวทางการดำเนินชีวิตที่เป็นไปด้วยประโยชน์นั้นก็คือหลัก ธรรมว่าด้วย อตถะ หรือ ประโยชน์ 3 พระพุทธศาสนามีหลักการสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกคือ สอนให้มนุษย์ดำเนินชีวิตเพื่อบรรลุประโยชน์คือ ความสมบูรณ์ของการดำเนินชีวิต โดยมีจุดหมายด้านอัตตประโยชน์ 3 ด้านด้วยกันคือ

- 1) ประโยชน์ในปัจจุบันเรียกว่าภุญญัตถะ
- 2) ประโยชน์ในเบื้องหน้าเรียกว่าสัมปรายิกัตถะ
- 3) ประโยชน์สูงสุดเรียกว่าปรมาตถะ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ขุ.จ. 67/673/333)

หลักประโยชน์ 3 นี้ มีความสัมพันธ์กับหลักธรรมอื่นที่ขยายความแห่งประโยชน์ทั้ง 3 ประการนี้ ก็ มีนักปราชญ์ภายหลังได้แสดงและเรียบเรียงในส่วนของหลักธรรมที่ส่งเสริมให้สมบูรณ์อันได้แก่

คำว่า อตถะ หรือ ประโยชน์ หมายถึงเอาส่วนดีที่บุคคลประกอบเหตุไว้ดี จึงเกิดมีผลให้ได้รับมี 3 คือ

1) ภุญญัตถะ ประโยชน์ในภพนี้ หมายถึง มนุษย์สมบัติ มีข้าวของ เงินทองหรือลาภยศ เป็นต้นย่อมจะได้กันในชาตินี้ การจะได้จะต้องเป็นคนประกอบด้วยธรรม 4 ข้อ มี

(1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียร เรียนหนังสือ ทำงานหาเงินเลี้ยงตนเอง และครอบครัว หรือประกอบอาชีพด้วยความขยันขันแข็ง

(2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้รักษาทรัพย์สินที่หามาได้ รู้จักประหยัด อดออม ซ่อมแซมทรัพย์สินที่เสียหายให้ใช้ได้ อีก สิ่งไหนพอใช้แล้วก็ใช้ต่อ ๆ ไป

(3) กัลยาณมิตตา ถึงเพื่อนฝูงเป็นคนดีงาม คือ รู้จักเลือกคบ สมาคมกับคนอื่น ๆ เลือกเฉพาะคนดีมีศีลธรรม เว้นคนชั่วไม่เกลือกกลั้วผูกพันด้วย

(4) สมชีวิตา เลี้ยงชีวิตตามสมควรกำลังทรัพย์ที่หามาได้ คือ ไม่สุรุษ สุราย่นไม่ฟุ่มเฟือย จนเกินไป ธรรมทั้ง 4 ข้อนี้ ท่านย่อความคาถาไว้ว่า อุ อา กา สะ เป็นหัวใจเศรษฐกิจประพฤติปฏิบัติตาม ย่อมมีทางร่ำรวยมั่งมีโภคทรัพย์มาก

2) สัมปรายิกัตถะ คือประโยชน์ในภพหน้า หมายถึงเอาวิบากกรรมที่มนุษย์ทำไว้ในชาตินี้จะส่งผล ให้ในชาติภพหน้า ตามที่เราเชื่อว่า ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดีทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว และคนหวานพืช เช่นไร ย่อมได้รับผลเช่นนั้นสำหรับธรรม คือ จะทำให้ได้รับผลในภพหน้านั้น ท่านจำแนกไว้ มี 4 อย่างคือ

- (1) สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา
- (2) ศีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล
- (3) จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการบริจาคทาน
- (4) ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา

3) ปรมัตถะ คือประโยชน์อย่างยอดเยี่ยม คือ พระนิพพาน หมายถึงเอาความดับกิเลสมีราคะ โทสะ โมหะ เป็นต้น จะทำให้ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายอีกต่อไป ซึ่งเป็นบรมสุข ไม่มีทุกข์เจือปน และท่านให้ ปฏิบัติตามทางสายกลาง คือ มัชฌิมาปฏิปทา ประกอบด้วยมรรคทางสายเอก 8 ทาง และไม่ข้องแวะใน ส่วนหนัก 2 คือ กามสุขัลลิกานุโยค และอัตตakilมณานุโยค จึงจะพบปรมัตถะประโยชน์ อย่างยอดเยี่ยม คือ พระนิพพาน ในที่สุด (พ. พันธุเสนา และธวัช เพ็ญประภัสสร, 2552: 53-57) การรู้จักประโยชน์ตน ประโยชน์ผู้อื่น และ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ก็เป็นหนึ่งในแนวทาง การดำเนินชีวิตที่อนุเคราะห์เข้าใน หลักธรรมว่าด้วยอัตถจริยา ในพระอภิธรรมปิฎก ธาตุกถา บุคคลบัญญัติ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: อภ.ป. 79/134/379) ยังแสดงบุคคลปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตน ไม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์คนอื่น ปฏิบัติเพื่อ ประโยชน์คนอื่น ไม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตน ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตนด้วย เพื่อประโยชน์ผู้อื่นด้วย ไม่ปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ตน ไม่ปฏิบัติเพื่อประโยชน์คนอื่น

1) อัตตประโยชน์ประโยชน์ที่มีจุดมุ่งหมายสำหรับตนเอง ประกอบด้วย

(1) ประโยชน์ในปัจจุบัน หรือทิฏฐธัมมิกัตถะ หมายถึง ประโยชน์ที่ได้รับในปัจจุบัน

(2) ประโยชน์เบื้องหน้า หรือ สัมปรายิกัตถะ หมายถึง ประโยชน์ที่สูงขึ้นไปอีก ความ เจริญรุ่งเรืองในอนาคต

(๓) ประโยชน์สูงสุดหรือปรมัตถะ หมายถึง ประโยชน์ขั้นสูงสุด

2) ปัตถประโยชน์คือ ประโยชน์ต่อผู้อื่น

ปัตถประโยชน์ เป็นประโยชน์ที่มีในทุกคน และพึงกระทำโดยถือเอาบทบาททางสังคมนั้นมาร่วม ถึงประโยชน์ต่อครอบครัว และประโยชน์ต่อสังคมที่คนมนุษย์เราจำเป็นต้องประกอบโดยหน้าที่ความ

รับผิดชอบทางสังคม เช่น เป็นบิดามารดาก็มีหน้าที่ต้องทำประโยชน์แก่บุตรธิดา เป็นต้น แม้การทำประโยชน์ประเภทนี้จะไม่มียกเว้นแต่โดยสัญชาตญาณความเกี่ยวข้องในฐานะคนในสังคมก็พึงกระทำต่อกันและกันโดยหลีกเลี่ยงเสียมิได้เป็นการทำประโยชน์อันติดตามาโดยถูกกำหนดตามสถานะ บทบาท และหน้าที่ การงานทางด้านสังคม

3) อุภัยัตถประโยชน์จตุรพจน์หรือประโยชน์ทั้งสองฝ่าย

ถ้อยคำอันเจริญด้วยประโยชน์ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ที.ปา.อ. 16/171) ก็ถือว่าเป็นการแนวทางเพื่อการดำเนินไปเพื่อประโยชน์ซึ่งก็สงเคราะห์เข้าในแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักอรรถจริยาอีกประการหนึ่ง ซึ่งก็ปรากฏในอรรถกถาว่าด้วยประพจน์ สิ่งที่เป่นประโยชน์ คือด้วยถ้อยคำอันเจริญด้วยประโยชน์ เพราะบุคคลบางพวกไม่หวังทาน ไม่หวังคำพูดนารัก ย่อมหวังถ้อยคำเป็นประโยชน์ ให้เกิดความเจริญแก่ตนเท่านั้น สงเคราะห์บุคคลเห็นปานนี้ด้วยการ ประพจน์สิ่งที่เป่นประโยชน์อย่างนี้ว่า ทานควรทำสิ่งนี้ ทานไม่ควรทำสิ่งนี้ ควรคบบุคคลเห็นปานนี้ ไม่ควรคบบุคคลเห็นปานนี้

สรุปได้ว่าการประพจน์ให้เป็นประโยชน์หรือการทำประโยชน์เพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์ผู้อื่นนั้นทำได้โดย ทางกาย คือ ช่วยหรือ แบ่งเบาภาระ ตลอดถึงทำตนให้ผู้อื่นได้อาศัยในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเกื้อกูลแก่กันและกันของคนในสังคม หน่วยงาน เป็นต้น อีกทางคือ ทางวาจา คือ ประพจน์ประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วยการใช้วาจาเป็นเครื่องปราศรัย ผูกใจคนในสังคม มีการพูดเพื่อสมานฉันท์ ผู้ให้กำลังใจ พูดเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นต้น จึงถือว่าได้สร้างประโยชน์เพื่อความเกื้อกูลแก่ผู้อื่น และสามารถจัดได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ การบำเพ็ญประโยชน์แก่ตนเอง การบำเพ็ญต่อบุคคลอื่น มีครอบครัว และคนในสังคม เป็นต้น และการบำเพ็ญประโยชน์ทั้งสองฝ่ายนั่นเอง

4. สมานัตตตา

สมานัตตตา หมายถึง ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอดันเสมอปลาย ปฏิบัติสม่าเสมอกันในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์ และ สิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2564: 185) เป็นหลักธรรมที่แสดงถึงการวางตนเสมอโดยธรรมซึ่งจะได้รวบรวมในที่ที่เกี่ยวข้องปรากฏแล้วในตำราทางพระพุทธศาสนาเถรวาท กล่าวว่ สมานัตตตา คือความเป็นผู้มีสุขมีทุกข์เสมอกัน จริงอยู่บุคคลบางคน ย่อมไม่หวังสังคหวัตถุมีทานเป็นต้น แม้แต่อย่างหนึ่ง หากหวังความสุขร่วมทุกข์อย่างนี้ คือนั่งบนอาสนะเดียวกันนอนบนเตียงเดียวกันบริโภคพร้อมกัน ถ้าเขาเป็นคฤหัสถ์ย่อมเสมอกันโดยชาติ บรรพชิตย่อมเสมอกันโดยศีล ความวางตนสม่าเสมอนี้ ควรทำแก่บุคคลนั้น ความวางตนสม่าเสมอในธรรมนั้น ๆ ตามสมควร สังคหธรรมเหล่านี้ ย่อมยึดเหนี่ยวโลกไว้ได้ เหมือนสลัก (ที่หัวเพลลา) ย่อมยึดรถที่แล่นไปอยู่ คือยึดมียถยาน (คือรถ) ไว้ได้

ฉะนั้น ถ้ามารดาไม่พึงทำการสงเคราะห์เหล่านั้แก่บุตรไซ้ ท่านก็ไม้พึงได้รับความนับถือ หรือบูชา เพราะบุตรเป็นเหตุ ย่อมพิจารณาเห็นโดยชอบ ย่อมเป็นผู้ควรสรรเสริญ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: อัง. จตุกก.อ. 35/32)

อรรถกถาลักขณสูตร ได้แสดงลักษณะของสมานัตตตา ไว้มนั้ย ดั้เงี้ว่า

“สมานัตตตาย คือ ด้วยความเป็นผู้มีสุขและทุกขเสมอกัน จรงอยู่บุคคลบางพวกไม้หวัง แมแต่อย่างเดียวนันทานเปนต้น หวังความเป็นผู้มีสุขและทุกขเสมอกัน อย่างนี้ว่า นั้ที่นั้เดียวกัน นอนที่นอนเดียวกัน บริโภครวมกันในบุคคล เหล่านั้ บุคคลเลวโดยชาติ ยังด้วยโภคะ เปนผู้สงเคราะห์ยาก เพราะไม้อาจทำการบริโภครวมกับบุคคลนั้นได้ เมื่อไม้อาจอย่างนั้น เขาก็โกรธ ผู้ที่ เลวโดยโภคะ แม้อย่างชาติก็เปนผู้สงเคราะห์ เพราะเขาไม้อารารถนา บริโภครวมกับผู้ที่สมบุรณด้วยโภคะด้วยถ้อยว่า เราเป็นคนมีชาติ เมื่อ เขายอมโกรธ แต่ผู้ที่เลวแมโดยทั้งสองอย่างเปนผู้สงเคราะห์หาย เพราะ เขาไม้อารารถนาบริโภครวมกับคนนอกนี้ เมื่อไม้อกระทำ ก็ไม้อโกรธ แมคน เช่น กับด้วยบุคคลทั้งสองก็เปนผู้สงเคราะห์หาย บรรดาภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้เลวเปนผู้สงเคราะห์ยาก เพราะไม้อาจทำการบริโภครวมกับเขาได้ เมื่อไม้ออย่างนั้นยอมโกรธ ภิกษุมัศีลเปนผู้สงเคราะห์หาย เพราะผู้มีศีล เมื่อเขาทำบาง เมื่อเขาไม้อทำบาง ก็ไม้อโกรธ ยอมไม้อเห็นคนอื่นแม้อทำการบริโภครวมกับตนด้วยจิตลามกแม้อการบริโภครวมกับผู้มีศีลก็ทำได้ง่าย เพราะฉะนั้นสงเคราะห์บุคคลเห็นปานนี้ด้วยความเปนผู้มีตนเสมอด้วยประการฉะนี้” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537: ที.ปา. อ. 16/171)

สรุปได้ว่าสมานัตตตา หมายถึง การวางตนในสังคมได้อย่างมีความเสมอภาคกับผู้อื่นเข้ากับคนอื่น ได้มีความเสมอต้นเสมอปลาย กล่าวโดยนั้ได้ว่าเป็นข้อธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติตามเป็นผู้มีการปรับปรุงตัวจนสามารถเป็นผู้เข้าหา สมาคม คบค้ากับผู้อื่นได้อย่างสนิทใจ ปรับตัวเข้ากับคนได้ทุกระดับชั้น เพราะความที่เป็นผู้ปฏิบัติตามธรรมไม้อเห็นแก่ตัว ไม้อถือตัวถือตน ไม้อมากด้วยทิฐิ อันเป็นเหตุกันให้ไม้อสามารถจะอยู่ร่วมหรือปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ ได้ในสังคม

การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Treatment) ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) ไม้อถือว่าองค์กรตนเป็นใหญ่ เอาใจใส่ในสุขทุกข์ของผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ และร่วมแก้ไขโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งหมายถึง การมีส่วนร่วม (Participation) ขององค์กรในการดูแลสังคมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การดูแลสิทธิประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายใหญ่รายย่อยอย่างเสมอภาค การบริการ

ลูกค้าย่างเสมอต้นเสมอปลายโดยไม่เลือกว่าเป็นรายใหญ่หรือรายย่อย การทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา เปรียบได้กับ สมานัตตตา ตัวแบบสังคหวัตถุ 4 นี้ พิสูจน์ให้เห็นว่า สามารถนำมาอธิบายและพัฒนาเป็นวิธีการในการดำเนินกิจกรรมซีเอสอาร์ขององค์กร โดยไม่ได้มีความล้าสมัยเลยแม้แต่น้อย การมีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถเข้าหากันได้ง่าย คบหากันได้อย่างสบายใจ ไม่เย่อหยิ่ง ไม่ทะนงตัว ไม่เอาเปรียบคนอื่น อันก่อให้เกิดความสามัคคี และประโยชน์สุขร่วมกัน (บุษราคัม จำปา, 2550: 140) เป็นอีกบทสรุปหนึ่งที่แสดงถึงสมานัตตาธรรม ซึ่งบุคคลในสังคมพึงตระหนักถึงความสำคัญของการวางตนให้เสมอต้นเสมอปลายไม่ว่าจะเป็นชนระดับใดตำแหน่งไหนการวางตนให้เสมอต้นเสมอปลายนั้นย่อมแสดงออกถึงภาวะแห่งความเป็นผู้ไม่ลืมหืมตน และสร้างความน่าเคารพนับถือให้เกิดขึ้นแก่ผู้ประพฤติดุปฏิบัติตามสมานัตตาธรรมนั่นเอง

5. สรุป

ความรู้เรื่องสังคหวัตถุธรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ปรากฏในปัจจุบันพอได้แนวทางแห่งหลักธรรมว่าด้วยสังคหวัตถุ 4 อันเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนเรื่อง 4 อย่าง ดังต่อไปนี้

1) ทาน การให้ แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ (1) การให้ทางจิตใจ ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่สัตว์และบุคคล การให้อภัยมีเตตวจิตแก่สัตว์และบุคคล การเสียสละความสบายส่วนตัว การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน (2) การให้วัตถุสิ่งของ มีข้าว น้ำ เป็นต้น และบุคคลผู้ให้ทานควรมีความรู้สึกละอายใจ ก่อนจะให้ ขณะที่ให้ และหลังให้ทานแล้ว

2) ปิยวาจา คือวาจาเมื่อกล่าวออกมาจากปากแล้วเป็นที่รักที่ชอบใจ พอใจ แก่ผู้ฟัง แบ่งได้เป็น 7 ลักษณะ คือ วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดตื้นน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ กล่าววาจาสุภาพไพเราะอ่อนหวาน กล่าววาจาสมานสามัคคีให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ กล่าวคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผล กล่าวอ่อนน้อมถ่อมตนไม่ยกตนข่มท่าน กล่าววาจาที่เป็นคำสัจจ

3) อัตถจริยา คือ การประพฤติ ประโยชน์ โดยมีหลักอยู่ 3 ข้อ คือ (1) การทำประโยชน์แก่ตน เช่น การตั้งใจเล่าเรียนศึกษา การหาความรู้เพิ่มเติม การประกอบอาชีพสุจริต (2) การทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่น ให้การเลี้ยงดูบิดามารดาอนุเคราะห์บุตร ภรรยา สามีย ชวนชวนช่วยเหลือกิจการสาธารณะ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ มีการสร้างที่พักพิงทาง ขุดบ่อน้ำ เป็นต้น (3) การทำประโยชน์สูงสุด เช่น ตั้งตนในความดี การปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอน มีการรักษาศีล เจริญจิตภาวนา เป็นต้น

4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ สามารถสรุปได้เป็น 6 ลักษณะ คือ (1) วางตนเสมอต้นเสมอปลาย (2) ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย (3) ร่วมสุขร่วมทุกข์กับครอบครัว และผู้ร่วม งาน (4) วาง

ตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และ สิ่งแวดล้อม (5) เป็นคนไม่ถือตัว (6) เข้ากับคนได้ทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งหลักธรรมทั้ง 4 นี้ก็เพื่อประโยชน์สุขของการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมของชนทั่วไปหรือแม้แต่สังคมของผู้สูงอายุ ที่จะได้นำไปเป็นแนวทางการศึกษาต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2537). พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปลชุด 91 เล่ม. เล่มที่ 1, 13, 15, 77.

พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปลชุด 91 เล่ม.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2562). มังคลัตถิยพินัยแปล เล่ม 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ประพันธ์ ศุภษร. (2552). พระวินัยกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พ. พันธูเสนา และธวัช เพ็ญประภัสสร. (2552). คลังปริยัติ. กรุงเทพฯ: วัดปากน้ำภาษีเจริญ.

พระครูไพโรจน์กิจจาทร (2563), สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และ สมศักดิ์ บุญปุ. (2563). การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.
วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 1-13.

พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตโต). (2553). โอวาทธรรม. กรุงเทพฯ: สัมปชัญญะ.

พระธรรมปิฎก. (2546). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 22. พิมพ์ลักษณะ: กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสาร.

Early Buddhism Perspective in Vietnam

Duong Van Nguyen*

Ho Chi Minh City University of Education, Vietnam

Received: 15/01/2021

Revised: 28/02/2021

Accepted: 01/03/2021

Corresponding Author Email: duong.vannguyen@gmail.com*

Cite: Nguyen, D. V. (2021). Early Buddhism Perspective in Vietnam. *Journal of Dhamma for Life*, 27(1), 27-34.

Abstract

The academic article was objectives to study on early Buddhism perspective in Vietnam. That is history of Buddhism in Vietnam with elements of (1) Buddhism Exhortation in Vietnam, (2) Journey of Buddhism from India to Vietnam, and (3) The Early Attributes of Buddhism in Vietnam. The interaction between Most Venerable Dam Thien and Emperor Wen of Sui (Yang Jian) about Buddhism in Giao Chau (the name given to Vietnam during the Chinese occupation) was cited by Thong Bien when he spoke with Empress Dowager Y Lan to draw the conclusion that it dates to the second century A.D. in the history of Vietnamese Buddhism. That was unique of interpretative the Buddha teaching with folk life of Vietnamese.

Keywords: Buddhism; Vietnam

1. Introduction

It is believed that Vietnam has a long history of civilization. Vietnam has endured multiple periods of foreign occupation and countless civil battles over the course of its more than 4000-year history as a sovereign state. Due to the scarcity of specific historical sources as a result of the wars, research into Vietnam's history in general and Buddhism in Vietnam in particular has been greatly hampered. As a result, there is debate among academics over the exact dates and methods used to introduce Buddhism to Vietnam.

Because of this, there is disagreement among researchers over the precise timing of the arrival of Buddhism in Vietnam. Prior to now, the majority of academics who researched the history of Vietnamese Buddhism relied on the conversation between Most Venerable Dam Thien and Emperor Wen of Sui (Yang Jian) about Buddhism in Giao Chau (the name given to Vietnam when it was ruled by the Chinese), which Thong Bien quoted when he spoke with Empress Dowager Y Lan (Nguyen Lang, 1994). They did this in order to draw the conclusion that Buddhism became well-established in Giao Chau by the second century A.D., and they However, according to Prof. Le Manh (Thich Mat The, 1968) that, he proposed that Buddhism was introduced to Vietnam in the third or second century B.C. based on the story of Nhat Da Trach in the Linh Nam Trich Quai (Strange Stories of Linh Nam), which discussed Chu Dong Tu, who learned the Buddha's teachings from Most Venerable Phat Quang (who lived on the mountain of Quynh Vien) (Le Manh That, 2003). As a result, it is still unclear when Buddhism first arrived in Vietnam. However, I believe it is extremely safe to claim that Buddhism was introduced in Vietnam around the beginning of the Christian period, and it must have reached Vietnam before it reached China in the latter first century A.D. The further research will provide a clear justification for this opinion.

2. Buddhism Exhortation in Vietnam

Some textual sources have shed information on the route taken by Buddhism as it arrived in Vietnam from India. The first historical account of Vietnamese Buddhism, the Thien Uyen Tap Anh (Anthology of the Famous Monks in Vietnamese Ch'an Park), reported Dam Thien as saying that the Jiaozhou (Giao Chau) region had long-standing communication with India. Although the Buddha-Dharma had not yet been founded in China at the time, more than twenty priceless temples, over 500 monks, and fifteen volumes of texts had all been translated in Luy Lau. There were already monks and nuns like Mo Luo Qui Yu (Ma Ha Ky Vuc), Kang Senghui (Khuong Tang Hoi), Zhi Jiang Liang (Chi Cuong Luong), and Mou Bo (Mau Bac) there because of this earlier connection (7 Nguyen Tu Cuong, 1997). Therefore, before reaching China, Buddhism may have travelled directly from India to Vietnam.

In addition, it is important to mention the sources of information that Nguyen Tai Thu and Nguyen Lang have gathered. They may be able to clarify the best ways to introduce Buddhism to Vietnamese society.

As is well known, Vietnam, one of the five nations that make up Indochina (Burma, Siam, Laos, Cambodia, and Vietnam), established trade relations with China and India via land and sea channels very early (G. Coedes, 1996: 50). In other words, there were land and maritime routes that linked China, Vietnam, and India. Due to its geographic location, Vietnam serves as a key hub for trade with India. Nguyen Lang, a scholar, claims that there were commercial exchanges between India and the Middle East at the beginning of the Christian era, as well as between India and the Arabs and Mediterranean nations. These nations' traders required sandalwood, gold, pearls, ivory, silk, and perfumes. And in order to have a sufficient supply of goods for trading, Indian traders had to purchase (or exchange) them from nations in Far-East Asia, including China, Japan, and nations in Southeast Asia, including Malaysia, Indonesia, and Vietnam. They used to travel by boat to Giao Chau during the South Western Monsoon season and then return home during the North Western Monsoon season the following years. They must have spent a lot of time in Giao Chau studying both Chinese and Vietnamese and exchanging commodities. It implies that Indian culture, art, and faiths (Brahmanism and Buddhism) brought by them may have some degree of effect on Vietnam. Additionally, Indian traders and sailors frequently prayed to the Bodhisattva Avalokitesvara and Buddha Dipankara, who were regarded as the Buddhas safeguarding seafarers, for assistance on their lengthy voyages. Therefore, they can ask several Buddhist monks to accompany them when they make their prayers. This is a method of introducing Buddhism through maritime routes to Vietnam (Nguyen Lang, 1994: 129).

3. Journey of Buddhism from India to Vietnam

The Indian traders and monks undoubtedly travelled by water to reach Vietnam. What did overland routes entail? Nguyen Tai Thu, a scholar, said that a path connected

Mae Nam with the Mekong River, passing via the countries of Sitep and Korat, and ending in the Kingdom of Cambodia. Before the advent of Christianity, Indian immigrants are likely to have created this kingdom (G. Coedes, 1996: 57). Indian monks may have entered Laos at the start of this era by travelling via the Truong Son ranges from Vietnam at the beginning of the Christian era (Nguyen Tai Thu, 1992: 10).

It follows logically from the aforementioned positions that there is a chance that Vietnam could receive direct contact with Indian Buddhism without the need for Chinese intermediaries. In other words, before making its way to China in the early centuries, Buddhism travelled directly from India and Central Asia to Vietnam by land and sea routes. However, Chinese culture was introduced to Vietnam as a result of Chinese immigration to Southeast Asia. Then there were the Chinese Monks who went to Vietnam to spread Buddhism after the Indian Monks. Because of this, some sources claimed that Buddhism had travelled from China to Vietnam.

4. The Early Attributes of Buddhism in Vietnam

They were not missionaries when they temporarily resided at Luy Lau, Giao Chau in the early centuries CE as Indian traders and Buddhist priests. They simply adhered to their Buddhist principles. They adhered to the Five Precepts, the Three Refuges, and the Three Jewels. They complied with the law of causes and effects. As the "ideal land for merit seeds," they provided priests with food, clothing, and housing. The sutras about that law and the accounts of Buddha's earlier lifetimes may have been among the Buddhist literature for which they begged (Nguyen Lang, 2003: 49-50).

Buddhism at that time appeared to the general public to be simpler as Buddha's name means "But" in English. But was a common word in folktales and mythology. But always stands for the majority. But the law of consequences would punish cruelty and aid the moral but sad individuals (Nguyen Lang, 2003: 54). In his book *Ly Hoac Luan*, Mou-Po described the Buddha as the "original wellspring of wisdom" and the "principal ancestor of behaviour and morality (Dao and Duc) (Than-Minh). Buddha denotes awakening (Giac). He

has the unusual ability to change his look or mannerisms. He could be small or enormous, visible or unseen, youthful or old. He stayed unharmed even when exposed to fire, dirty muck, or knife blade (Le Manh That, 1982: 510).

Dharma could be compared to the Buddha's ability to assist individuals in need. A case in point is the legend of Man Nuong, a pupil of Ksudra who used his supernatural abilities to provide rain for the crops of villagers. Additionally, the Three Jewels can be used to sum up Dharma: "Buddharm saranam gacchami. saramnam gacchami dharma. Gacchami sangham saranam" (Nguyen Lang, 2003: 55) The Sutra of Forty-two Chapters, the first treatise of Buddha to be translated in Giao Chau, initially emerged at that time. In addition, the anatman hypothesis was put out, according to which a person's body may be destroyed but not their spirit. Their spirits are like the seeds of the plants, while their bodies are like the stems and leaves of plants. The stems and leaves should wither after they have germinated. But the plant seeds are not destroyed as a result of that fading.

The Sangha may be pictured as a group of austere monks wearing yellow robes who survive off the donations of Buddhist adherents. The tale of Chu Dong Tu and Tien Dung can serve as an example for a local monk in Giao Chau. 32 According to the Sutra of Forty-two Chapters, monks were ordained in order to "remove their attachment and desire, find out the origin of Dharma, enter the True Self, reached the profound true of Buddha's teaching, and obtain enlightened." (Nguyen Lang, 2003: 76)

Finally, the early characteristics of Buddhism in Vietnam did not include complicated doctrines. Buddha represents compassion and mercy to the general public. Buddha constantly stood up for the people and used his magical abilities to aid the underprivileged, miserable, and abused. A cordial welcome was given to the ideas of causes and effects, transmigration, and karma. They valued the custom of giving to the priests and the needy in the hopes of prospering in the following kalpa (existence). Popular people preferred the positive to the negative. They also feared doing something wrong. These serve as the cornerstone for the populace's beliefs, national traditions, and way of

life over the course of the following twenty-one centuries. They also serve as the primary theme for both popular and academic literature, such as the Tale of Kim-Van-Kieu and Tam Cam (which is comparable to Cinderella in the West).

The Sutra of Forty-Two Chapters was translated particularly for the benefit of the ordained monks. They considered the Buddha to be the Enlightened One who demonstrates how to enter vo-vi (nirvana). The Dharma was the Buddha's teaching on transcendence and how to discipline oneself to achieve vo-vi, which was very dissimilar from Taoism. The Sangha may be distinguished by their yellow robes, abandonment of the world, pursuit of the goal, and adherence to the 250 precepts (Nguyen Lang, 2003: 55-56).

The Four Noble Truths and the Eightfold Path, the core tenets of Buddhism, were not mentioned in the two texts of the time. The spirituality of religious concord was one of Buddhism's original qualities. As was already mentioned, the basic Buddhist ideas coincided with the beliefs of the locals in Giao Chau. As a result, it spread quickly among the general public. But the Chinese authorities, who were ardent Taoists and Confucianists, fiercely opposed it. Fortunately, Buddhism at the period progressively overcame the obstacles thanks to the adaptability and non-oppressiveness of Taoism and Confucianism, as well as the Buddhists who were well-versed in the opposing beliefs. Mou Bo was the initial illustration. He was able to successfully interpret the new beliefs in his writings and talks because of his understanding of the two aforementioned theories.

5. Conclusion

As a result of the research mentioned above, we can now say that Indian or Central Asian priests helped spread Buddhism from India to Vietnam in the first century over both land and water channels. Luy Lau was the first Buddhist centre in Vietnam, and Buddhism there was directly imported from India, not primarily from China as many academics have claimed. The following information has been used to support this conclusion.

First off, only Indians or people from Scythia and Sogdiana in Central Asia were involved in the introduction of Buddhism to Vietnam. The sutras in Giao Chau were translated without the slightest hint of Chinese. A unique example was Mau Bo.

The fact that Mou Bo studied Buddhism in Giao Chau and later became a Buddhist, that he lamented the moral decline of the Sangha members in Giao Chau in his work Ly Hoac Luan, and that Kang Senghui took the precepts of a Buddhist monk there are all compelling pieces of evidence. It mentions the lengthy presence of Buddhism and the Buddhist Sangha in the prefecture. The first century or before may have seen that emergence.

Thirdly, only the northern region of China was affected by the introduction of Buddhism in 1967 A.D. It slowly grew towards the south due to the vast region and hazy means of communication and transportation. In order to lay the groundwork for Buddhism in Jiang Dong, Master Kang Senghui journeyed there in the middle of the third century. Under the Dong Ngo dynasty, Kien So was the first temple built in the area. It is currently in Nankin.

The final justification was that "But," the abbreviation for "Buddha," appears in all Vietnamese folktales and stories from early Vietnamese history. The Chinese word "Fo" is not used there. But undoubtedly came from the Indian word "Buddha."

6. References

G. Coedes, *The Making of South East Asia*. Los Angeles: University of California Press, 1966: 50.

Le Manh That. (2003). *Lich Su Phat Giao Viet Nam (History of Buddhism in Vietnam)*, vol. I, Hochiminh: Hochiminh Publishing House.

Le Manh That. (1982). *Nghien Cuu ve Mau Tu*. Saigon: Van Hanh University.

- Nguyen Lang. (1994). *Viet Nam Phat Giao Su Luan (Essays on Vietnamese Buddhist History)*, vol. I, Hanoi: Van Hoc Publishing House.
- Nguyen Tai Thu. (1992). *History of Buddhism in Vietnam*. Hanoi.
- Nguyen Tu Cuong. (1997). *Zen in Medieval Vietnam: A Study and Translation of the Thien Uyen Tap Anh*. Honolulu: University of Hawaii Press..
- Thich Mat The. (2016). *Viet Nam Phat Giao Su Luoc (Short History of Buddhism in Vietnam)*. <http://thuvienhoasen.org/p58a8464/chuong-v-thoi-dai-phat-giao-du-nhap-phat-giao-doi-bac-thuoc-43-544>, Accessed on 09/11/2020;
- Tran Van Giap. (1968). *Phat Giao Viet Nam: Tu Khoi Nguyen Den The Ky XIII (Buddhism in Vietnam: From the Origins to the 13th Century A.D.)*, translated from the French, *Le Bouddhisme en Annam: Des Origines Au XIIIe Siecle*, by Tue Sy, Saigon: Van Hanh University.

ISSN: 2822-048X (Online)

มูลนิธิพุทธศาสนศึกษา วัดบวรณศิริมัตยาราม

ที่ตั้ง เลขที่ 5 ถนนอัษฎางค์ แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Copyright © Journal of Dhamma for Life

Platform &
workflow by
OJS / PKP